Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 226 (14337) | 1976 оной сентябриин 25, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

НАМАРАЙ ПААР— НАЙДАМТАЙ УРГАСЫН ҮНДЭҺЭН

Ороохото болон тэжээлэй ургамалнуудай ургаса дээшэлүүлхэ агротехническэ хэмжээнүүд соо илангаяа намарай паар гол һуури эзэлдэг байна.

Намартаа паар ехээр, һайн шанартайгаар хахалхада, ...ртаа тарилгын хүдэлмэри үни унжагайрангүй, түргэн ...ргэгдэнэ. Мүн иимэ газар дээрэ таригдаһан ороохото ...малай ургаса хабартаа элдүүрилэгдэһэн полидо та...һанда орходоо нилээд дээгүүр байдаг юм. Тиимэ ...намарай паар саг соонь, һайн шанартайгаар, ехээр ...лжа үрдихэ гээшэ механизаторнуудай мүнөөдэрэй ...зорилго мүн.

Республикымнай колхоз, совхозууд энэ жэлдэ бүхыдөө ... мянга гаран гектарта намарай паар хахалха түсэб...юм. Тиин һүүлэй мэдээгээр, 50 мянга гаран гектар ...лагдаад байна. Энэ тон бага гээшэ.

...бүри ороохо таряанай тогтууритай баян ургаса ...даг түрүү ажахынууд намарай паар хахалха хү...мэрэе ургаса хуряалгатайгаа зэргэ ябуулдаг юм. Тус...хэлэбэл, Кабанскын аймагай Ойморой совхоз ав...гын 15-һаа эхилжэ, 20 трактор энэ хүдэлмэридэ ...дуулһанай ашаар мүнөө 3 мянга гаран гектарта ...аран паар хахалаад байна. Эндэ газар элдүүри...лэдэй хүдэлмэри һайнаар эмхидхэгдэнхэй, социалис ...мсоон үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэжэ, шалгарагшадые ур...уулха гурим зохидоор зохёогдонхой. Түрүү меха...торнууд Алексей Харжеев, Петр Карнышев гэгшэд ...бүрэ 350—400 гектарай газар элдүүрилхэ түсэб...аад, мүнөө 210—350 гектарта хүргөөд, эрхимлэжэ ...на. Энэ ажахы сентябриин һүүл болотор намарай паар ...алха түсэбөө сүм бэелүүлхээр. Мүн энэ аймагай Ка...скын, Байгалай, Шергинскэ совхозуудта намарай паар ...алха хүдэлмэри урагшатайгаар ябуулагдана.

Тиихэдэ Түнхэнэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ кол...одо намарай паар ехээр хахалагдана. Энэ ажахы октяб...ин 1 болотор 3.200 гектар газар элдүүрилжэ, хараа...гдаһан даабаряа 400 гаран гектараар үлүүлхэ зорил...ой.

Энэ амжалта яагаад туйлагданаб гэбэл, дурсагдагша ...ахын хүтэлбэрилэгшэд таряа хуряалгын эхилхэтэй ...һолоомо суглуулжа һүрнлхэ тусхай оньһожоруулаг...л звено эмхидхээд, хэхэ ажалыень хараалаа юм. ...жэ поли дээрэхи хүдэлмэрэе комплексно аргаар ...уулһанайнь ашаар намарай паар ехээр хахалагдаба...

Тиин гэһээ Мухар-Шэбэрэй аймагай «Авангард», «За...калец» совхозууд энэ ажалаа эртээнһээ эхилхэ арга... байбашье, һайн бэлэдхэлгүй дээрэһээ ...омдожо ябана. Жэшээлбэл, «Забай...лец» совхоз түсэбөөр хараалагдаһан 3 мянган ...тараангаа оройдоол 412 гектарыень элдүүри... байна. Мүнөө эндэ бүхыдөө 12 трактор хүдэлгэ...эшье, нэгэ халаанда ажалынь эмхидхэгдээ һэн. Харин ...дэ ажахыдань намарай паар хахалха хүдэлмэридэ ха...уулагдаха тракторнуудынь саг соогоо заһабарилаг...й байшоо. Эгээл мүнөө хүсэтэ «К-700» тракторынь ...болоодүй байһаар. Эдэ хоёр ажахы намарай паар ...халха ажалаа эртээнһээ эмхидхээгүй мүртөө поли дээ...һээ һолоомо суглуулха звено байгуулаагүй. Эдэ бү...боложо, намарай паар хахалха түсэбынь дүүргэг...эһээ байха хахадланшьегүй үлэхөөр ха гэжэ һэжэг ...трэнэ.

Зарим аймагуудай ажахынууд энэ хүдэлмэрэе хүйтэ...й эхилтэр дүүргэхэбди гэжэ найдаад, һолоомоной узуур ...эрэ малаа бэлшээхэ хүсэлэнтэйгөөр хойшо татадаг ...шалтай. Ингэжэ унжагайруулхадаа, жэл бүри нилээд ...эз ургасаяа хиидэ алдана гээшэ.

Намарай паар хахалха үедөө газарай хүрьһэндэ азотно, фосфорно болон калийна үтэгжүүлгэ оруулалсахада аша ...рэтэй. Ушарынь хадаа ингэжэ үтэгжүү...лэһэн паар дээрэ ороохото болон тэжээ...й ургамалнуудые тарихада, ургасань һайн бай...на. Теэд мүнөө олохон ажахы минеральна үтэг...үүлгэгүй дээрэһээ намарайнгаа паар үтэгжүүл...оруулангүй хахална. Энээндэ нэн түрүүн ажахынуу...ые үтэгжүүлгээр хангаагүй «Сельхозтехникэ» нэгэдэл, ...и тэрэнэй аймагуудтахи отделенинүүд зэмэтэй. ...рэшэлэн зунай эхинһээ намарай паарта хэрэглэгдэхэ ...инеральна үтэгжүүлгэеэ асаржа нөөсэлөөгүй, тэрээн ту...й эртээнһээ бодомжолоогүй ажахынуудай хүтэлбэ...лэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй зэмэ бии.

Хүрьһэнэй һалхинда үлеэлгэжэ муудадаг газарта на...аран паар хахалхадаа, заабол «КПГ-200», «КПП-2,2» ...лэй культиваторнуудые хэрэглэжэ, хүрьһыень ур...аангүй элдүүрилхэ хэрэгтэй. Тиихэдээ адагынь 18—20 ...иметр гүнзэгыдэ хүрьһыень һэрхиилгэн хахалаад, ...аань катогоор нягтаруулан дараха эрилтэ табигдадаг.

Намарай паар хахалха ажалаа һаадгүй ябуулхын тула ...ряа хуряалгаяа эмхитэйгээр үнгэргэхэ шухала. Ажахы...удай бригада бүхэндэ һолоомо суглуулха звенонуудые ...уулаад, хэхэ ажалыень зүбөөр түсэблэхэ, хүдэлмэ...иень хоёр халаанда эмхидхэхэ бологдоно.

Һүүлэй үедэ ороһон борсоһоо газарай хүрьһэн яһала ...нонто абажа, хахалхада зохид болоо. Колхоз, сов...й мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд газар элдүү...эгшэдэй дунда социалис мүрысөө улам үргэнөөр дэл...үүлжэ, ажалыень һайнаар эмхидхээд, ерэхэ жэлдэ баян ...ургуулха найдамтай үндэһэ һуури табихын түлөө ...охо зэргэтэй.

ТАСС-ай МЭДЭЭСЭЛ

„СОЮЗ-22" гэжэ замбуулинай онгосын ниидэлгэ амжалтатайгаар дүүргэгдэө

Онгосын командир Валерий Быковскиһоо, бортинженер Владимир Аксеновһоо бүридэһэн экипажтай «Союз-22» гэжэ замбуулинай онгосо 1976 оной сентябриин 23-да Газар дэлхэйдэө бусажа ерээ.

«Союз-22» онгосын буулгын аппарат Советскэ Союзай газар дээрэхи хараалагдаһан райондоо, Целиноград хотоһоо баруун-хойшоо 150 километртэ Москвагай сагаар 10 час 42 минутын үеэр дорьбоогүйгөөр бууба. Космонавтнар Быковскиин ба Аксеновой бэе махабад һайн.

Замбуулинай дайдые шэнжэлхэ, амгалан зорилгодо хэрэглэхын тула социалис оронуудай харилсаа холбооной программын ёһоор бэелүүлэгдэһэн, жолоодогдон дабшаха «Союз-22» гэжэ замбуулинай онгосын ниидэлгынь зорилгонууд хүсэд бүрин дүүргэгдэө. Онгосын экипаж наиман сүүдхын туршада ниидэхэдээ, Советскэ Союзай ба Германиин Демократическа Республикын газар дайда дээрэхи тусхайлан хараалагдаһан участогуудай фото-зурагуудые буулгаһан байна. ГДР-эй ба СССР-эй мэргэжэлтэдэй зохёоһон, ГДР-тэхи «Карл Цейс Йена» гэжэ арадай предприятида бүтээгдэһэн фотоаппаратурын туһаламжаар, спектральна зураган диапазонтойгоор тэдэ зурагууд буулгагдаа. Хамтын хүсөөр амжалтатай дүүргэгдэһэн энэ туршалгань арадай ажахын аша туһада Газарай нюур талын геолого-географическа байдалые замбуулинһаа шэнжэлхэ научно-техническэ онол арганууд ба хэрэгсэлнүүдые саашадаа шалган тодорхойлхо ба улам нарин жуулан һайжаруулха хэрэгтэ туһа хүргэхэ байха.

Космонавтнар В. Ф. Быковский, В. В. Аксенов ниидэжэ ябаха үедөө дэлхэй шадархи замбуулинай дайдын физическэ байдалые, амита организмуудта замбуулиндахи ниидэлгын ямараар нүлөөлдэг байһые саашадаа шэнжэлхэ зорилгоор медико-биологическа хэдэ хэдэн туршалгануудые хэһэн байна.

«Союз-22» онгосын түхеэрэлгэнүүд, тэрээн дээрэ тодхогдоһон аппаратура ниидэлгын бүхы шатануудта һаадгүй һайнаар хүдэлөө.

Онгосын ниидэлгэ Газар дээрэхи командно-хэмжэн тодорхойлгын бүлэг хэрэгсэлнүүдээр бүрин хангагдаһан байна. Тэдэнэй тоодо Ниидэлгэ залан хүтэлхэ түб, Советскэ Союзда эмхидхэгдэһэн хэмжэн тодорхойлхо пунктнууд, мүн СССР-эй Наукануудай академиин научно-шэнжэлгын судхануудороно. Ниидэлгын үедэ абтаһан мэдээнүүд шалгагдажа, шэнжэлэгдэжэ байнхай.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Е. Д. Г. ШИРАПОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын нютагай промышленностиин албан зургаануудта удаан саг соо аша үрэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилһэнэйнь түлөө, түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй нютагай промышленностиин министрэй орлогшо нүхэр **Ширапов** Ешн-Доржи Гармасвичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан.
1976 оной сентябриин 23.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР П. И. ВАИРОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭИ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын партийна ба хүдөө ажахын органуудта удаан саг соо үнэн сэхээр хүдэлмэрилһэнэйнь түлөө, түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Загарайн аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр **Ваиров** Петр Ивановичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан.
1976 оной сентябриин 23.

„ГЕОРГИЕВСКИЙ" СОВХОЗДО

«Георгиевский» совхозой хүдэлмэрилшэд, комбайнернууд, трактористнууд, автомашинын жолоошод ургаса хуряалгын бүхы хүдэлмэриие богони болзорто, һайн шанартайгаар дүүргэхые оролдоно. Комбайнернууд К. Афанасьев, Х. Цыренов, А. Чимитов, П. Самоваров, Б. Жамбалдоржиев, Б-Д. Цыренов, Д. Манибадараев гэгшэд шамбай бэрхээр хүдэлжэ, үдэрэйнгөө даабариие 120—160 процент дүүргэнэ.

Тус ажахыда намарай паар түлэг хахалагдажа байна. Совхозой түрүү тракторист. «Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордентэ М. П. Алимасов үдэрэйнгөө даабари 160—180 процент дүүргэнэ. Һүүлэй мэдээгээр «Георгиевский» совхоздо намарай паар хахалха түсэбынь 70 процент дүүргэгдэө.

Совхозой парткомой секретарь К. Д. Чимитов, комсомолой комитедэй секретарь И. Урбанаев, соёлой хүдэлмэрилшэд Г. Веселкова, Г. Зимерова гэгшэд тариан дээрэ хүдэлжэ байһан зоной дунда ниитэ - ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулна.

С. ХАМАГАНОВА.

Хориин аймаг.

ХҮДӨӨ АЖАХЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

РЕСПУБЛИКЫН АЙМАГУУДТА ҮБҺЭ ТЭЖЭЭЛ, НОГООНОЙ ГУРИЛ БЭЛЭДХЭЛГЫН, СЕНАЖ, СИЛОС ДАРАЛГЫН ЯБАСА ТУХАЙ

1976 оной сентябриин 20-ной мэдээн
(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр).

Аймагууд	Үбһэн	Сенаж	Силос	Ногооной гурил
Баргажанай	66	84	57	46
Баунтын	36	—	—	—
Бэшүүрэн	69	147	—	108
Зэдын	57	63	19	81
Яруунын	32	44	35	86
Загарайн	57	130	43	43
Захааминай	98	117	88	56
Кабанскын	79	36	—	84
Хэжэнгын	51	139	15	79
Хурамхаанай	54	108	45	169
Хяагтын	96	30	—	69
Мухар-Шэбэрэй	58	191	30	123
Ахын	72	—	—	—
Прибайкалиин	48	127	—	105
Хойто-Байгалай	54	—	—	—
Сэлэнгын	46	99,4	22	81
Түнхэнэй	59	80	53	104
Улаан-Үдын	40	187	—	117
Хориин	54	3,3 дахин	—	71
Республика бүхыдөө	58	117	21	95

...а хаанагүй мүнөө ой мо...шарлажа эхилээд, уда...й хээрын ургамал но...хагдарха тээшээ боло...еһотойл намарай ...э үзэгдэбэ. Тиимэһээ ...з, совхозуудта үбһэ ...бэлэдхэлгын эгээл ...кы, һүүлшын эршэ...шанга ажалай хаһа оро...

...бэшье республикын ...ниин сентябриин ...мэдээн дээрэһээ ха... аймагуудта үшөө 80-яад мянган гектар сабшалангай ногоон ойроо хүртөөгүй байна. Илангаяа Зэдын, Хэжэнгын, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй аймагуудта сабшаха газар үшөөл горитой бии. Ондоогоор хэлэбэл, республика дотор сабшагдаха ёһотой бүхы сабшалангай 79 процентын ногоон абтаһан болоно. Мүнөө колхоз, совхозууд үбһэ хуряажа абаха түсэбөө оройдоол 58 процентдэ хүргөөд байна.

ҮБҺЭ ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЫН ШИИДХЭХЫ ШАТА

Ингээд ерэхэдээ ажахынуудта үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ дүүрэхэеэ байна гэжэ хэлэхэнь үшөөл эртэ.

Бүхы дээрээ 4,8 миллион центнер үбһэ һүрилжэ абаха түсэбтэй аад, ажахынууд мүнөө хамта 2,8 миллион үлүүтэй центнер үбһэ һүрилөө гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхиһөө 41,2 мянган центнерээр ехэ үбһэн абтаад байна. Түсэбөө заатагүй дүүргэхын тула колхоз, совхозууд үшөө 2 миллион шахуу центнер үбһэ сабшажа, хуряажа абаха ёһотой болоно.

Олонхи аймагуудай нёдондоной энэ үеынхиһөө ехэ үбһэ абаашье һаань, һанаагаа амарха үшөөл эртэ. Яруунын, Баунтын, Улаан-Үдын, Прибайкалиин, Сэлэнгын аймагууд үбһэ бэлэдхэхэ түсэбөө оройдоол 32—48 процентдэ хүргөөд байна. Һүүлэй долоон хоног соо хэр ехэ ажал хэгдээб гэжэ харахада, үбһэ сабшалга, хуряалгын эршэ эрид һулараа. Хэрбээ сентябриин 6-һаа 13 болотор республика дотор бүхыдөө 279,5 мянган центнер үбһэн һүрилэгдэһэн аад, харин һүүлэй долоон хоногто 158,8 мянган центнер үбһэн абтаа. Ган гасуурта дайрагдаһан Баунтын, Хурамхаанай гэхэ мэтэ зарим аймагуудта сабшажа абаха үеһэнииинь үгы байгаашье гээ. Харин Мухар-Шэбэрэй, Түнхэнэй, Улаан-Үдын аймагуудта һүүлэй долоон хоног соо энэ талаар тон бага ажал хэгдээ. Жэшээнь, Мухар-Шэбэрэй аймагай ажахынууд энэ үе соо оройдоол 10 мянга хүрэхэгүй центнер үбһэ һүрилөө. Эндэ сабшагдаха газар дууһаа гэхын аргагүй. Үшөө арбаад мянган гектар сабшалангай ногоон ургаатаяа һууна.

Үбһэ хуряаха түсэбөө һаял хахадһаань үнгэргөөд байһан аад, энэ хүдэлмэриие зогсоохо һэдэлгэ гаргаха гээшэнь яашье хүлисэшэгүй.

Энэ жэлэй орёо бэрхэтэй уларилтан эрхэ байдалда үбһэ тэжээл ехээр бэлэдхэжэ шадаһан ажахынууд олон. Хяагтын совхоз 52,6 мянган центнер үбһэ, 4,5 мянган центнер сенаж бэлэдхээ гэхэ гү, али нёдондоной хиһоо һураггүй ехэ тэжээл суглуулжа абаа. Эндэхи Хүдэриин совхоз энэ талаар һайн үрэ дүн туйланхай. Зэдын «Заречный» совхоз 54,2 мянган центнер гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо 15 мянган центнерээр ехэ үбһэ хуряагаа. Тэрэшэлэн Хэжэнгын, Худанай, Хориин аймагай «Георгиевский» совхозууд энэ жэлдэ үбһэ, сенаж үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ жэшээгүй ехээр бэлэдхээ. Эдэ ажахынууд мүнөөшье эндэ тэндэ үлэһэн ногоогоо сабшажа, хуряажа, бүдүүн тэжээлэй нөөсөөлнэдэ шадаал һаа ехэ нэмэлтэ оруулха гэжэ оролдоно.

Байгша ондо хура бороотой байһаниие хараада абажа, олонхи ажахынууд **сенаж, силос** ехээр бэлэдхээ. Хэрбээ нёдондо энэ үедэ республика дотор 525,7 мянган центнер сенаж бэлэдхэгдэһэн байбал, мүнөө ажахынуудта 818,5 мянган центнер тиимэ шэмэтэ тэжээл абтанхай. Бэшүүрэй, Хэжэнгын, Улаан-Үдын, Мухар-Шэбэрэй, Хориин аймагууд сенаж илангаяа ехээр дараа.

Энэ жэлдэ Яруунын, Захааминай, Хэжэнгын, аймагуудта силос горитой дарагдаа. Республика дотор бүхы дээрээ нёдондонойхиһоо бага силос бэлэдхэгдээ. Мүнөө силос дараха түсэб оройдоол 21 процентдэ хүргэгдөө. Кабанскын аймагай Байгалай, Шергинскэ совхозуудай, Түнхэнэй аймагай ажахынуудай силос ехээр дарадагынь гайхалгүй. Харин энэ жэлдэ Захааминай аймагай Хамниин, Харацайн, Хэжэнгын аймагай «50 лет Октября», «Первомайский», Хэжэнгын совхозууд силос элбэгээр бэлэдхэһэн байна.

Витаминтай ногоонэй гурил энэ жэлдэ нёдондонойхиһоо ехэ бэлэдхэгдэжэ, бүхыдөө 142 мянган центнер тиимэ үнэтэ тэжээл абтаа. Гэхэтэй хамта, Баргажанай, Загарайн аймагууд ногооной гурил багаар бэлэдхэһэн мүртөө, мүнөө АВМ түхэлэй агрегадуудаа зогсоожорхёод, һүүлэй долоон хоногто нэгэшье центнер ногооной гурил татаагүй.

Мүнөө ажахынуудта таряа хуряахатай хамта, таряалангай **һолоомо, мэхиинэ** суглуулха малай тэжээлдэ нэмэри болгохо хүдэлмэри эхилэнхэй. Гэбэшье республика дотор бүхы хуряагдаһан 185,4 мянган гектар таряалангай оройдоол 29,3 мянган гектарайнь һолоомо хуряагдаа гэхэ гү, али хамта 173,6 мянган центнер һолоомо һүрилэгдөө. Харин нёдондо энэ үедэ 483,9 мянган центнер һолоомон сомогдоод байгаа. Сэлэнгын, Зэдын, Баргажанай аймагуудай ажахынууд хуряагдаһан таряалангайнгаа оройдоол 2—5 процентын һолоомо абаа. Хэжэнгын, Хурамхаанай, Прибайкалиин аймагууд һолоомо суглуулжа эхилээшьегүй.

Үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө колхоз, совхоз бүхэн заатагүй дүүргэхын тула сабшалангай углуу тохойгоор үлэһэн газарай, таряалангай захаархи ногоое нэгэшье үлөөнгүй сабшажа абаха, аргатайл һаань ногооной хагдартар, саһанай орохо болотор үбһэ тэжээл бэлэдхэлгые зогсоохогүй байна. Илангаяа ногооной гурил татаха, элдэб ургамалай холимол силос дараха, һолоомо суглуулжа абаха, тэжээлэй корнеплодуудые хуряаха хүдэлмэриие эршэмтэйгээр ябуулха шухала.

ТАСС ШЭНЭ ҺОНИН

ДАНИИН КОММУНИСТНУУДАЙ СЪЕЗД

КОПЕНГАГЕН. (ТАСС). Даниин Коммунис партиин ээлжээтэ XXV съезд сентябриин 23-да эндэ нээгдээ.

Даниин коммунистнуудай ехэ хуралдаанда КПД-гэй 400 шахуу делегадууд—хүдэлмэрилшэд, алба хаагшад, демократическа интеллигенциин ба залуушуулай түлөөлэгшэд, олон айлшад суглараба. Хани холбоото 20 гаран партиин түлөөлэгшэд эндэ байлсана. Съездэ хабаадагшад ба айлшад КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. У. Черненко түрүүтэй КПСС-эй делегацые халуунаар амаршалба.

Партиин түрүүлэгшэ Кнуд Есперсен «Томо капиталда эсэргүү, ажалшадай нэгэдэлэй түлөө, амгалан байдалай ба социализмын түлөө» гэһэн КПД-гэй ЦК-гай тоосоото элидхэлые съезд дээрэ хэбэ.

БҮХЫ АРГА БОЛОМЖОНУУДАА ЭЛСҮҮЛЭН

Россиин Федерациин сабшалан дээрэхи хүдэлмэриин эршэ, дэлисэ һуларан бууранагүй. Оньһожоруулагдамал тусхай отрядууд үбһэ тэжээлэй нөөсые улам арьбадхахын тула намарай сагые бүрин хэрэглэхэ гэжэ оролдоно.

РСФСР-эй ЦСУ-гай мэдээсэһэнэй ёһоор, сентябриин 20-ной үсэр республикын колхозууд болон совхозууд 27,8 миллион гектарай таримал ба хээрын ногоо сабшаад байба. Энэнь түсэбөөр хараалагдаһан талмайн 90,6 процент болоно. 21,1 миллион тонно үбһэн (түсэбөөр хараалагдаһанай 65,5 процент) бэлэдхэгдээ, 34,1 миллион тонно (122,8 процент) сенаж дарагдаа, 2,9 миллион тонно (117,4 процент) ногооной гурил буйлуулагдаа. Башкирай, Татарай, Мариин АССР-нүүдэй, Алтайн, Хабаровска, Примориин хизаарнуудай, Архангельска, Ленинградска, Московско, Тульска, Волгоградска, Оренбургска областьнуудай колхозууд, совхозуудта үбэлжэлгын бэлэдхэл ханамжатай һайнаар ябуулагдана. Олонхи фермэнүүд ба малай холбоо байрануудынь жэл хахадай—хоёр жэлэй турша соо хүрэхэ сенажаар хангагданхай.

Тэжээл бэлэдхэлгын гол анхарал мүнөө силос даралгада хандуулагдана. Кукурузын, наран сэсэгэй эшэ набшанууд, овощой үлэгдэлнүүд, корнеплодуудай эшэ силос болгогдоно. Калининскэ, Курганска, Ленинградска, Пермскэ ба бусад хэдэ хэдэн областьнуудай ажахынууд силос эршэмтэйгээр даража байна. Республикын ажахынуудта бүхы дээрээ 67,2 миллион тонно гэхэ гү, али түсэбөөр хараалагдаһанай хахад шахуу болохо иимэ тэжээл бэлэдхэгдээ.

Гэхэтэй хамта, Федерациин колхозууд ба совхозууд һолоомо, мэхиинэ суглуулха хүдэлмэрсэ улам үргэдхэжэ, түргэдхэжэ байна. Фермэнүүдтээ садхалан үбэлжэлгэ хангахын тула шухала бүхы нөөсэ арга боломжонуудаа хэрэглэнэ.

(ТАСС).

Хуряалгын хүдэлмэри түлэг дундаа

СССР-эй ЦСУ-гай мэдээсэһэнэй ёһоор, сентябриин 20-до колхозууд болон совхозууд 112 миллион шахуу гектарай ороохото, ороохото-бобово ургамалнуудые (кукурузагүйгөөр) хуряагаад байба. Энэнь тарилгын талмайн 90 процент болоно. 105 миллион үлүүтэй гектарай тариан сохигдонхой. Россиин Федерациин, Украинын, Казахстанай ажахынууд хүрпээ болгогдодог ургамалнуудые гаошагаи түргэнөөр хуряажа байна. Шара будаагай ба гэршүүхын талмайн 71 ба 72 процентнь хуряагдаа.

Бүхы орон дотор абажа үзэбэл, 14 миллион шахуу гектарай кукуруза хуряагданхай.

Хартаабхын ба саахарай свеклын таригдаһан талмайнууд дээрэ халуун хаһа ороо.

(ТАСС).

Политическэ, экономическа һуралсалай жэлэй урда тээ

САГАЙ ЭРИЛТЭДЭ ХҮРЭМӨӨР

Партиин Бэшүүрэй райком марксистско-ленинскэ һуралсал улам һайжаруулхын тула хэмжээ ябуулгануудые абажа байна. Тиихэдээ «КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан партиина һуралсалай зорилгонууд тухай» партиин ЦК-гай, мүн энээн тушаа партиин обкомой тогтоолнуудта үндэһэлэн, бүхы ажал ябуулгаяа эмхидхэнэбди. Партиин райком политическэ һуралсалые сагай эрилтэдэ хүрэмөөр эмхидхэхэ зорилгоор хэмжээ ябуулгануудые хараалаа. Тиихэдэ августын 27-до КПСС-эй райкомой бюро дээрэ энэ асуудал зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Һүүлээрнь тус хэмжээ ябуулганууд аймагай партийна организаци бүхэндэ эльгээгдэжэ, мүнөө энэ талаар зарим тэды хүдэлмэри хэгдэжэ байнхай. Тиигэжэ партиин райкомой пропаганда ба агитациин таһаг колхоз болон совхозуудай, предприяти болон бусад эмхи зургаануудай партийна организацинуудтай хамта политическэ һуралсалда һураха хүнүүдые тодорхойлго дүүргэжэ байна.

Пропагандистнарай оролдосоһоо, тэдэнэрэй дүй дүршэл, оюун бэлигһээ һуралсал дулдыдадаг шуу. Тиимэһээ КПСС-эй ЦК-гай тогтоол дотор пропагандистска кадрнуудые шэлэн томилхо хэрэгтэ ехэ анхаралаа хандуулна. Тиин пропагандистнуудай бүридэл шэнээр хаража үзэгдөө; бэлэдхэлтэй зон энэ хүдэлмэридэ томилогдоо. Эхилхээ байһан һуралсалай жэлдэ янза бүриин мэргэжэлтэй, залуушье, наһатайшье пропагандистнар хэшээлнүүдые үнгэргэхэ юм. Тэдэнэй дунда ажахы болон предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, багшанар, врачнар болон бусад бии. Сүлөө сагаар багашье һаа, нийтэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг хүтэлбэрилхы тушаалтад манай аймагта яһала бии юм. Тэдэнийе мүнөө заатагүй дурдаха ёһотойбди. Эдэмнай хэд бэ гэбэл. 30-аад жэлэй туршада пропагандистаар хүдэлдэг Хёлгын леспромхозой директор А. С. Кочетов, һайн бэлэдхэлтэй, дүй дүршэлтэй Хёлгын совхозой директор Е. З. Утенков, «Рассвет» колхозой түрүүлэгшэ А. С. Перелыгин, аймагай типографиин директор П. К. Иванов болон бусад болоно.

Пропагандистын хүдэлмэридэ дүршэһэн, шадамар болоһон Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой ахамад агроном В. Е. Астрихинский, Охин-Булагай дунда һургуулиин багша М. С. Симонова, Бага-Куналейн СПТУ-гай багша О. Б. Бадмажапов, Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой МТФ-е даагша П. Т. Разницын болон бусад хэдэн нүхэд энэ ябуулжа байгаа нийтэ хүдэлмэрээ байгша ондо үргэлжэлүүлхэ болоно. Эндэ тоологдоһон пропагандистнарай дүй дүршэлдэ түшэглэн, партиин райком болон аймагай партийна организацинууд залуушуулай эршэ хүсэ шадамараар хэрэглэхын тула оролдохо байна.

Һуралсалай шанар дээшэлүүлжэ, тэрэниие ашаг үрэ ехэтэй болгохо гээд партийна һуралсал тухай һая баталан абтаһан КПСС-эй ЦК-гай тогтоол дотор хэлэгдэнэ. Тиимэһээ энэ харюусалгатай асуудал зүбөөр ба түргэнөөр шиидхэхын тула партиин райком партийна эхин организацинуудтай суг политическэ һургуулинуудай бүридэл ехэ нарийнаар шалгаһан байна. Аймаг дотор бүхы дээрээ 81 һургуули, семинар, кружок байгуулагдаа. Эдэнэй 23-иинь «КПСС-эй политикын мүнөөнэй шухала асуудалнууд» гэжэ курса. тиихэдэ дунда шатын 36 һургуулида «КПСС-эй политика — бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ байгаа марксизм-ленинизм мүн» гэжэ курса шудалха. Эдэнтэй хамта «КПСС-эй политикын ба теориин мүнөөнэй асуудалнууд» гэжэ темээр теоретическэ 21 семинар үнгэргэгдэхэ, тэрэшэлэн, «Хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй ажал» гэһэн асуудалаар партийна эдэбхитэдэй һургуули ябуулагдаха болоно.

Партиин райкомой политическэ гэгээрэлэй кабинет пропагандистнартай ябуулха хүдэлмэриин түсэб табиһай. Түсэбэй ёһоор һуралсалай жэл соо аймагай пропагандистнарай 3 семинар, методическа 2 конференци үнгэргэгдэхэ. Эдэ бүгэдын хажуугаар урда жэлнүүдтэл адли пропагандистын хуудаһан аймагай газетын хуудаһанда ходо хэблэгдэжэ байха. Энэ хуудаһанда статьянуудай бэшэгдэхэ темэ болон асуудалнууд партиин райкомой политическэ гэгээрэлэй кабинедэй совет дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэнэй удаа баталагдадаг юм.

Эхилхээ байһан һуралсалай жэлдэ КПСС-эй обкомой бюрогой тогтоолдо үндэһэлэн, партиин райком «Победа», «Дружба» колхозуудай, Охин-Булагай, Хёлгын совхозуудай парткомуудай дэргэдэ нийтын эдэбхитэдэй хүсөөр хүдэлдэг политическэ гэгээрэлэй кабинедүүдые эмхидхэхээр хараална. Кабинедүүд пропагандистнарай хэшээлнүүдтэ бэлдэхэ, эмхидхэхэ хэрэгтэ туһа хүргэхэ ёһотой.

Аймаг дотор экономическа һуралсал һайжаруулхын тулада ехэ юумэн хэгдэхэ зэргэтэй. КПСС-эй ЦК-гай тэмдэглэһэнэй ёһоор, мүнөө үйлэдбэри дээрэ ажаллажа байһан хүн бүхэнэй экономическа һуралсалай табан жэлэй түсэб түргэнөөр табижа, тэрэниие гүйсэд бэелүүлхэ гээшэ шухала болоод байна.

Һуралсалай жэлэй эхилһэн үдэрһөө хойшо хэшээлнүүдэй ябаса, шанарыень ходо шалгажа байха гээшэ ехэ удха шанартай. Мүн тиихэдэ элирүүлэгдэһэн дутуу дунданuудые саг болзор соонь усадхаха шухала.

Партиин Бэшүүрэй райком аймагай партийна эдэбхитэдтэ түшэглэн, КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэринүүдһээ дулдыдан гараһан партийна һуралсалай зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула бүхы хүсэ шадалаа, дүй дүршэлөө, эрдэм бэлигээ элсүүлэн ажаллана.

В. ПАНЬКОВ,
партиин Бэшүүрэй райкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагшын орлогшо.

ХАРЬКОВ. Агууехэ Октябриин социалис революциин 50 жэлэй нэрэмжэтэ электромеханическа заводой бүхы цех, таһаг, 147 участок болон 300 бригадада социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй.

Арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ нилээд олон коммунистнууд үүсхэл гаргаһан, һанамжа дурадхал оруулһан байна.

Социалис мүрысөөндэ амжалта туйлаһанай ашаар коллектив түсэбтэ даабаряа үлүүлэн дүүргэнэ. Жэлэй эхилһэнһээ хойшо коллектив адар томо 8 электродвигатель, 100 киловатт хүрэтэр хүсэтэй 350 шахуу электродвигатель түсэбһөө гадуур бүтээгээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: гурбадахи машинна цех соо. Түрүү слесарь-хабсаргагша Ажалай Улаан Тугай орденой кавалер коммунист Е. И. Курламов (зүүн гарһаа) ба слесарьнуудай бригадые хүтэлбэрилэгшэ Ажалай Алдар Солын III шатын ордентой Ф. Д. Удянский хоёр 2ПГ950 түхэлэй двигатель хабсаргалгын шанар шалгажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ТҮРҮҮ АРГА ХЭРЭГЛЭН

X ТАБАН ЖЭЛ: АШАГ ҮРЭ, ШАНАР, ДЭЛИСЭ

Вагонуудта түргэнөөр ашаа тээжэ, буулгажа шадаа һаа, арадай ажахыда хэрэгтэй оньһон техникэ, бэшэшье шухала зүйлнүүдые ехээр зөөхэ арга боломжо бии гэжэ түмэр замай хүдэлмэришэд һайн ойлгодог. Тиимэһээ Улаан-Үдын түмэр замай отделениин коллектив вагонуудай миин байха сагыень хороожо, тэрэнэй эрьесыень һайжаруулха гэһэн зорилго урдаа табина. Эдэнэр байгша он соо вагоной эрьесые 0,2 часаар дээшэлүүлжэ, хараалагдаһан түсэбһөө гадуур 10 мянган вагондо ашаа тээхэ гэһэн социалис уялга абаһан юм.

Улаан-Үдын түмэр замай отделениин коллектив энэ хараа зорилгонуудаа бодото дээрэнь бэелүүлхын тула ехэ юумэ хэһэн байна. Түмэр замшад республикын промышленна предприятинуудай транспортна цехүүдэй коллективүүдтэй холбоо барисаагаа улам бэхижүүлнэ.

Энэ жэлэй түрүүшын хахадай туршада вагоной эрьесэ 5 процентээр дээшэлүүлэгдэһэн байна. Үйлэдбэридэ бии байгаа арга боломжонуудые зүбөөр, хүсэдөөр хэрэглэжэ шадаа һаа, үшөөл һайн үрэ дүн туйлахаар. Жэшээлхэдэ, ашаатай поезднуудые һаадгүйгөөр ябуулһанай ашаар, станцинуудта вагонуудай миин байха сагые 9,7 процентээр хорооһон байна. Мүнөө республикымнай 30-аад предприятиин коллективүүд вагонуудай миин байха сагые хороожо, үсөөн вагонуудаар ехэ ашаа зөөнэ. Түмэр замшад, предприятинуудай коллективүүд үгэеэ ойлголсоод, дундаа эбтэй эетэйгээр хүдэлсэ һаа, бүришье һайн үрэ дүн туйлаха арга боломжотой.

Жэлэй дүүрэтэр 3 һараһаа үлүүтэйхэн саг үлэбэ. Энэ хугасаа соо Улаан-Үдын түмэр замай отделениин хүдэлмэришэд тон ехэ ажал ябуулга хэхэ болоно бшуу. Үйлэдбэри дээрэ үзэгдэдэг дутагдалнуудые сүм усадхаха хэрэгтэй. Зарим станцинуудта вагонууд 4—5 часай туршада миин байлгагдана. Улаан-Үдын мяха - консервын, талха татадаг комбинадууд, Сэлэнгын целлюлозо-картонно комбинат ба локомотив вагон заһабарилгын заводой коллективүүд вагонуудһаа ашаа нобшо удаагаар буулгажа һаатуулна.

Энэ дурсагдагша коллективүүд вагонуудһаа ашаа саг болзор соонь буулгадаг, тээдэг болоо һаань, тэрэнэй эрьесые 2—3 процентээр дээшэлүүлхэ аргатай. Эдэ коллективүүд вагонуудай миин байха сагые хорооһын шухала хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ ёһотой һанагдана.

Түрүү коллективүүдэй дүршэлые халан абаха хэрэгтэ ехэ анхарал шухала. Жэшээлхэдэ, ... лэй станциин коллектив ... гоной миин байха саг ... часаар хорооһон юм. ... жэшээгээр хүдэлхэдэ ... Тимлюйн цементын ... коллектив вагонуудаа ... болзор соонь ашаа ... буулгадаг. Эдэнэйшье ... һайхан жэшээе ... хаар байна бшуу. ... Үдын түмэр замай ... ниин коллектив 1976 ... абаһан уялгаяа ... тула бага бэшэ ... ябуулха болоно.

М. СОЛОМЕННЫ...

ХҮН БҮХЭНЭЙ ОРОЛДОЛГООР

Манай Баргажанай совхоздо энэ жэл тэжээлэй ургамалай болон үбһэ ногооной шье муу бэшэ ургаса гараа. Мүнөө зунай сагай уларилай бэрхэшээлые эмхитэй, оролдосотой ажалаараа дабажа шадаһан совхозоймнай таряашадай, луговодуудай үүргэ эндэ ехэ.

Кукурузашад К. Н. Плеханов, А. Н. Коновалов, В. Г. Пилипенко гэгшэд 436 гектар талмайда наг шэбхэ. минеральна үтэгжүүлгэ оруулжа, кукуруза тариһан, зунай үедэ тарилгаяа эзэн ёһоор харууһалһан юм. Энэ ургамал үндэр баян ургаса үгэжэ, эзэдээ баясуулаа. Тиин августын 16-һаа сентябриин 2 болотор хуряагдажа, 52.800 центнер һайн шанартай кукурузын силос дарагдаа. Дүрбэн комбайнернууд И. Д. Козулин, В. М. Франтенко, В. И. Коновалов, А. П. Елшин кукуруза хадалга дээрэ үдэр бүри нормоёо үлүүлэн дүүргэжэ, совхоз соогоо түрүү һуурида гараһан байна. Мүн баһа Байгалай ЛПХ-гай жолоошод А. А. Гуляев, А. А. Капустин. совхозой жолоошод Д. Л. Еремеев, Н. И. Плеханов кукурузын эшэ намаа полиһоо таһалгаряагүй зөөгөө.

Совхоздо 1.700 центнер сенаж, 1.100 центнер ногооной гурил бэлдэгдээ. Мүнөө үедэ хүсы үбһэн татагдажа байна. Байгша ондо совхоздомнай 44 мянган центнер үбһэн бэлэдхэгдэхэ түсэбтэй юм. Мүнөө хадаа 34 мянган центнерһээ үлүүтэйхэн үбһэтэй болоод, тэжээл бэлэдхэлгые нэгэшье һуладхаангүй ябуулнабди. Зарим үбһэшэдэймнай звенонууд даажа абаһан түсэбөө дүүргээд, үлүүлжэ ябанхай. Жэшээнь, Е. Н. Терентьевэй звеногой хид 2.450 центнер түсэбтэй байһан аад, 2.570 центнер үбһэтэй болоод ябана. В. А. Распоповой звеногой үбһэшэд 2.100 центнер тэжээл бэлэдхэжэ, түсэбөө дүүргэбэ. Мүн лэ 2.100 центнер түсэбтэй А. Г. Вахрушевай хүтэлбэрилдэг звено 2.300 центнер тэжээл бэлэдхээд, эршэсэ бүри түргэдхэн ажаллажа байна. Эдэмнай морин косилка болон гар хажуураар сабшадаг звенонууд болоно. Юрэнхы дээрээ совхоздо 2 оньһожоруулагдамал, 9 морин косилкын болон гар хажуурай звенонууд нуга сабшаланда ажаллана. Тэдэнэр бултадаа үбһэ хуряалгынгаа түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхын хойноһоо шармайнад.

Совхоздомнай 2.200 гектар ороoһото ургамал таригданхай юм. Энэ талмайһаа 21 мянган центнерһээ доошо бэшэ ороoһон сохигдожо абтахаар хараалагдана. Тэрээнһээ 6 мянган центнерынь үрэһэндэ хадагалагдаха түсэбтэй. Горитойхон ороoһон малай тэжээлдэшье үлөөгдэхэ. Полиһоо һолоомо хуряаха, малай фермэнүүдтэ, хонишодой үбэлжэлгын газарнуудта зөөхэ ажалда оньһожоруулагдамал отряд табигданхай. Мүн хартаабха малталга түлэг дундаа ябана. Хамта 73 гектарай хартаабха хуряагдаха байна. Энэ ажалда хартаабха хуряадаг 3 комбайн үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлгэгдэнэ. Хартаабха хадагалха газар эртэнһээ бэлдэгдэнхэй.

Газар тариалангаймнай хүдэлмэрилэгшэд ерэхэ жэлэй ургаса тушаа һанаагаа табижа, намарай паар хахалха хүдэлмэри шударгы һайнаар ябуулжа байна. Намарай гол шухала хүдэлмэри — ургаса хуряалга, тэжээл бэлэдхэлгые саг болзортонь, эрхим шанартайгаар үнгэргэхэ хэрэгтэ манай Баргажанай совхозой механизаторнууд бүхы арга боломжоёо элсүүлэн ажаллана. Мүрысөөнэй дүн табан үдэр бүхэндэ согологдоно.

С. ГАСЬКОВ,
Баргажанай совхозой газар тариалангай цехэй начальник.

МУХАР-ШЭБЭР... марай паар ехээр ...даг Заганай кол... тракторно-тариан... лай 4-дэхи бригады... ханизаторнууд хара... даһан даабаряа ду... бэ. Богонихон ... соо трактористнууд ... гектарта намарай ... хахалаа.

Тус бригадын ... механизатор Ник... Кузьмич Теслов ха... найнгаа нормо ... үлүүлжэ, социалис ... рысөөндэ эрхим ... байна.

ЗУРАГУУД ДЭЭ... тракторист Н. К. Те... һүүлшынгээ гект... паар хахална: үндэр ... гасын үндэһэ һуури ... бигдана.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВА... фотонуу...

АЛАС-ДУРНЫН ХИЗААРТ...

БРИГАДНА ТООСООНОЙ АРГААР

Хабаровск хотодо барилгашан Иван Гамалей гэгшын бригада һайн мэдээжэ юм. Хотын арбанай нэгэ айл бүлэ тус бригадын барипан гэрнүүдтэ ажаһууна. Суута барилгашадай 15 жэлэй туршада бодхооһон бүхы гэрнүүдые, һургуули болон хүүгэдэй саадуудые нэгэ доро суглуулаа һаа, жара гаран мянган хүнэй ажаһууха хото боложо харагдаха. Түрүү коллектив хизаар дотороо эгээ түрүүн бригадна тоосооной аргаар хүдэлжэ эхилһэн.

Злобинско аргаар хүдэлхэтэйгөө зэргэ өөһэдынгөө онол шадабариие нэбтэрүүлнэ. Бригада гурбан бүлэгтэ хубаарна. Эгээ томо бүлэгынь гол ажалыень гэхэ гү, али хабсаралгын, гагналгын, шорой-бетоной али бүхы ажал хэнэ. Бэшэ хоёр бүлэгынь үглөөдэр хэгдэхэ юумэ бэлдэнэ. Тиин гол ажалдаа оролсоно. Бүхы хүдэлмэришэд хоёр-гурбан мэргэжэлтэй.

Ажалдаа одоол эзэн ёһоор хандажа, жэлэй эхинһээ түсэбһөө гадуур 114 байратай гэр барижа дүүргээ.

Б. ЧАШНИКОВ,
ТАСС-ай корр.
Хабаровск.

УЬАН ЗАМШАДАЙ АМЖАЛТА

Түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын жэлэйнгээ түсэб «Капитан Кирий» гэжэ теплоходой экипаж сагһаа урид дүүргээ.

Теплоходой капитан, КПСС-эй XXV съездын делегат В. К. Тихоступовай далай дээрэһээ дамжуулһан радиотелеграммые Алас-Дурна хизаарай пароходствын управлениидэ абажа, жэлэйнгээ түсэб сагһаа урид дүүргэһыень бултанда мэдүүлһэн байха юм.

«Капитан Кирий» гэжэ теплоходой экипажай жэшээгээр зуугаад экипаж хүдэлнэ. Тэдэнэр жэлэй даабариие Октябриин революциин 59 жэлэй ой болотор дүүргэхээр шиидэнхэй.

Н. МОИСЕЕВ,
ТАСС-ай корр.
Владивосток.

КОММУНИСТ ТУХАЙ КИНОРАССКАЗ

Кинокадрнууд һубарилдан үнгэрнэ. БАМ-ай түмэр харгын Алонка станциие Молдавиин барилгашад бодхооно. Тосхоной клуб соо һайндэр тэмдэглэнэ янзатай. Партийна организациин бюрогой суглаан болоно. Хаанашье хадаа нэгэ хүниие — «МолдавстройБАМ-ай» барилгашадай хүтэлбэрилэгшэ Николай Яковлевич Чубатый гэгшые харанабди. Алас-Дурна хизаарай кинохроникын кинематографистнууд «БАМ-да болоһон уулзалганууд» гэжэ баримтата кинофильм буулгахадаа. нэн түрүүн парторгын ажабайдалаар һонирхоһон байна. Алонка тосхонойхидой дунда хүндэтэй, багашуулай, мүн сэхэшүүлэй мэдэхэ, шадамар бэрхэ эмхидхэгшын, ёһотой коммунистын түхэл шэнжые үнэншэмэ хурсаар харуулжа шадаа гээшэ.

Парторг тухай фильм харахадаа, бүхы коллективыень, хэжэ байһан ажал хэрэгыень харанабди. Молдавиин барилгашад жэлэй туршада болбосон түхэлтэй тосхон бариһан, тиигээд мүнөө үеын эрилтэдэ гүйсэд харюусама станционно городок барижа эхилээ. БАМ-ай зүүн бэеын барилга дээрэ хүдэлдэг Молдавиин барилгашад гурбадахи кварталда мүн баһа түрүү ябана.

В. ВАСИЛЬЕВ,
ТАСС-ай корр.
Алонка тосхон,
БАМ-ай зүүн бэеын участок.

НҮҮРҺЭШЭНЭЙ АЛДАРТА ЗАМ

Примориин шулуун нүүрһэнэй промышленностиин түб — Партизанска хотодо дайшалхы болон ажалай алдар солын музей нээгдээ. Эндэ табигдаһан зүйлнүүд нүүрһэшэдэй хотын наян жэлэй түүхэтэй танилсуулна. Түрүүшын уурхайнуудай хайшан гэжэ бии болоһые мэдэхэһээ гадна, Алас-Дурна хизаарта Совет засаган байгуулагдаһан замай хуудаһанууд элирнэ. Гадна, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ нүүрһэшэдэй баатарлигаар хүдэлһые, мүн дайсаниие бута һамна сохихо хэрэгтэ хубитаяа оруулһые мэдэжэ бди. Ороной түлишэ ... мышленностиин ... харуулагдана. Ажал... тарнуудтай танилсан...

Музей нээхэ хэрэг... най болон ажалай ... нууд, пионернүүд ... хүргэһэн байха юм ... нээлгэдэ граждан да... рой Сергей Лазогой ... А. С. Лазо байлсаа.

Л. СУББОТ...
ТАСС-ай ...
Партизанск,
Примориин хизаар.

ГАҺАР ТОМО ... ХУШАНУУД

Биробиджанай ... ажахын хүдэлмэ... А. М. Корсник аза... тай байгаа. Хүбшэ ... ажалаараа ябажа ... хүнэй орохын арга ... зарта гаһар томо ... һон шуу. Гурбан хү... гарһаа барилсама ... дүшэн метр үндэр ... хэды зуугаад жэл... да ургана гэжэ тухай ... Имэ мододые ... элитэ ехэ гэжэ тоо...

Хабаровска хизаар... гаа ехэ тайга соо ... юпэн тон нимэ ... һон юм. Модон бү... мэй тоодо ородоггүй ... бүдүүн, һаглагар ... шэлбүүһэтэй байха... на, мянга хүрэтэр ... хим борбоосгой ү... той.

Биробиджанай ... үрэһэнэй станциин ... рилэгшэд иимэ то... нуудай шугы тухай ... жолно, тиимэ шу... байгуулна. Энэ хи... рүүшын хушата ... гүүд бии болоо. ... бэ наһатай мод... һуулгана. Тэдэнь ... үндэр болоогүй аа... һалаг эдеэшэжэ, ... борбоосгойнуудаа ... яданхай гунхалза... юм.

Хабаровска хиз... модоной гушан а... шын һөөгүүд эль...

В. ПОЖИ...
ТАСС-ай ...
Еврейскэ автоном... область.

ХАРТААБХА—ХОЁРДОХИ ХИЛЭЭМЭН

УРДЫНГАА СОЛЫЕ ТЭХЭРЮУЛЭГ' ЛЭ

Бүри хори гаран жэлэй сэзда тээ Үнэгэтэйн хартаабхашадай алдар суу республика доторнай үргэнөөр дэлгэрһэн юм. Тэрэ үедэ эндэхи суута хартаабхашан Лукерья Прохоровна Шурыгина зарим газарай гектар бүриһөө 1000 центнер хүрэтэр хартаабха хуряажа, манай эндэ үзэгдөөгүй ехэ ургаса абадаг байһан. Удаань бүри һаяшаг, арбаад жэлэй саана баһал эндэхи Онохойн совхозой хартаабхашан Акулина Мильгуновагай звено үндэр баян ургаса абажа, республика доторoo суурхадаг һэн.

Тиимэһээ тээсгэн эндэ ябахадаа, зорюута тэндэхи хартаабхашадай ажалаар һонирхожо, үндэр баян ургаса абадаг урданайнь алдар суу юундэ замхашооб гэһэн асуудалда харюу олохо гэжэ оролдогдоо.

Үнэгэтэй тосхонһоо зүүлжээ нэмжыһэн үргэн ехэ таряалан дээрэ мүнөө хартаабха малталга эхилэнхэй, хүн зон, машина техникэшье олон харагдана. Түрүүн тусхай машинаар хартаабхын эшэ набшые сабшаад үгэхэдэнь, хойноһоонь хартаабха малтадаг 4 агрегат аалихан һубарилдан ябажа, бирагар сагаан хартаабха шорой дээгүүр хаяжа ябанад. Тэдэниие хүнүүд хүнэг соо суглуулан түүжэ, мэшээгүүдтэ хээд, автомашинада, тракторай тэргэдэ ашажа ябуулна. Мүнөө эндэ хартаабха малталгада хэдэн зуун хүн хүдэлнэ.

— Энэ жэлдэ бүхыдөө 300 гектарта хартаабха таринхайбди. Тэрэнэймнай 170 гектарынь хуряагдаа. Лукерья Шурыгинагай хүдэлдэг үеынхитэй жэшэхэ болоо һаа, арба дахин ехэ газарта хартаабха ургуулна гээшэбди, — гэжэ Онохойн совхозой ахамад агроном Ю. А. Жигалин хэлэнэ.

— Гектарай хэды шэнээн ургаса абанат? — гээд, һонирхобоб.

— Сэхыень хэлэхэдэ, бирагүйшэг ургаса хуряаналдидаа. Һүүлэй таба-зургаан жэлдэ гектарай 44—45 центнерһээ дээшэ хартаабха гаранагүй, энэ жэлдэ ургасань нёдондонойхиһоо зарим тэды дээшээ, гэбэшье гектарай 57—60 центнер гаранал даа, — гэжэ нүхэр Жигалин хэлэнэ.

Теэд тарилгын талмайе арба-хори дахиншье ехэ болгоо һаа, урдандаа гектарай 500—600 центнер хүрэтэр хартаабха ургуулжа абадаг байһан аад, мүнөө гектарай 50—60 центнер ургаса абажа байха гээшэ үнэхөөрөө бирагүй байдал болоно.

Хэнэйшье мэдэһээр нүхэр Шурыгина, Мильгунова гэгшэдэй хүдэлдэг үеынхидэ орходоо хартаабхашадай ажал тад ондоо болонхой, ехэнхи хүдэлмэринь оньһон техникын хүсөөр хэгдэнэ гээшэ. Жэшээнь, зунай тэн багта эндэ ябахадамнай хүсэ ехэтэй ДДН-100М түхэлэй юһэн агрегат гол түлэб огородой эдеэнэй, хартаабхын ургаса уһалжа, хэмэл бороо шааюулжа байгаа һэн. Звено бүхэндэ хартаабхын зурууд хоорондохиие элдүүрилхэ, буртаг үбһыень сэбэрлэхэ оньһон техникэ гүйсэд бии. Байгша ондо бүхы 300 гектар газартань 300 тонно минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдаа, га бүхэндэ 1 тонно тухай наг шэбхэ тараагдаа. Мүнөө хартаабха малталгада хэдэн комбайн, малтаха оньһон машинанууд хүдэлгэгдэнэ.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, эндэ хартаабха ехээр ургуулжа абаха арга боломжо гүйсэд бии байна. Энэ талаар бага бэшэ оролдолгошье гаргагдана гэжэ хэлэхээр. Теэд совхоздо хартаабхын ургаса һүүлэй жэлнүүдтэ юундэ ёһоор дээшэлнэгүйб гэһэн асуудал эрхэ бэшэ гарана.

— Эндэ олон шалтагаан бии. Илангаяа һүүлэй жэлнүүдтэ ходо ган боложо, хэдышье оролдожо уһалхадамнай һанаһанда хүрэмэ һайн үрэ гаранагүй. Жэшээнь, энэ жэлдэ май, июнь соо дуһалшье бороо ороогүй шахуу. Газараа уһалдаг Хүрбэ голоймнай уһан нэгэ үедэ бага болошоод, гол ханаабаар хүсэд хүрэхэ уһан ерэхээ болёод байгаа. Хоёрдохёор, хартаабхын газарта наг шэбхэ үшөөл бага гаргагдана. Урдань манай эндэхид газартаа шэбхэ ехээр оруулһанай ашаар лэ үндэр ургаса абадаг байгаа. Хартаабха ургуулдаг звенонуудай жэлэй дүрбэн сагта таряалан дээрээ хүдэлнэгүй, ондоо ажалда һамшаагдана. Юрэдөөл, шиидхэгдэхэ болоһон асуудал олон, — гэжэ ахамад агроном хэлэнэ.

Мүн эндэхи үнинэй хартаабхашан Серпион Николаевич Спиридоновтой хөөрэлдөөбди.

— Үнэн зүрхэнһөө ооролдоод, бүхы хэрэгтэй ажалыень саг соонь һайнаар хээд байгаа һаа, хартаабхашье элбэгээр ургахал даа. Харыт даа. энээхэн харгыда дүтэ байһан участогые. Эндэ шэбхэ ехээр адхагдаһан байгаа юм. Гектарта адагынь 30—40 тонно шэбхэ гаргаһан газарһаа га бүхэнһөө 250—300 хүрэтэр центнер хартаабха лаб абтаха ёһотой. Мүнөө Үнэгэтэй тосхоной олонхи айл тус бүридөө бууса шадараа 20—25 соото газар дээрэһээ ямаршье жэлдэ 100 центнер ургаса абана. Энэмнай гектарай 400 гаран центнер болоно бшуу,—гэжэ тэрэ хэлээ һэн.

Ахир бага ургаса абадаг дээрэһээ совхоз хартаабха гүрэндэ худалдаха түсэбөө дүүргэнэгүй, адууһа малда эдюулхээр хартаабха бэлэдхэхэһээ байтагай, үрэпэ хүрэнгээшье хүсэд хаажа шаданагүй. Байгша ондо бүхыдөө 14—15 мянган центнер хартаабха абтахаар хараалагдана. Тэрээнэйнгээ 7—8 мянган центнерыень үрэһэ хүрэнгэдэ хааха, бэшыень гүрэндэ худалдаха юм. Һүүлэй жэлнүүдтэ эндэ хартаабха хадагалха һайн газар баригданхай.

Бүри энэ жэлһээ эхилжэ совхозойхид һайн шанартай үрэһэ хүрэнгэ бэлдэхэ, саашадаа эгээл үрэжэл һайнтай газараа үрэһэнэй участок болгохо,, звенонуудые томодхоод, бүхы хэрэгтэй машина техникээр хангаха, тэдэниие түхэреэн жэл соо таряалан дээрээ хүдэлдэг болгохо гэжэ шиидэнхэй.

М. НАМЖИЛОВ.
Загарайн аймаг.

...ЙЛ БУХЭНДЭ—ГАЗЕТЭ, ЖУРНАЛ

...НШАГШАДАЙ ДУРАДХАЛНУУД

...манай аймаг республикымнай эгээл холын нюта... нэгэн мүн. Эндэхи совхозуудта гол түлэб буряа... ажалладаг юм. Тэдэнэр түрэл хэлэн дээрэ газетэ, ...журналнуудые уншаха дуратай. Ганса «Буряад ...» газетэ энэ аймагта жэл бүри 1140—1190 хэһэг ...даг байна. Тиихэдэ аймагай «Ажалай туг» газетые ...ад хүн абадаг юм.

...бүгэдые хараадаа абажа, олон тоото уншагша... һанамжа, дурадхалнуудые мэдэхэ зорилготойгоор ...иин хүдэлмэрилэгшэд Захааминай аймагай хүдөө ...даар ябажа хэдэн уулзалга эмхидхэһэн байгаа. ...ын редакторай орлогшо П. Н. Нимаев уншагшадай ...тоосоһон юм. Уулзалгануудта хабаадаһан зарим хү... дурадхалнуудые эндэ толилбобди.

...та нютагай почтальон ... Санжиев: Манай ню... совхозой түбһөө нилээд ...шодог юм. Энээнһээ ... юм гү, али ямар ...һааб даа коррес... ...нууд үсөөн ябана. ...манай ажалша бэрхэ ...шье байха. Мүнөө за... ...ал түлжүүлхэ, шахаха ... комплекс баригдана. ... газетэдэ бэшэхэ ... олдохол байха. Бидэ... мартыт.

...н найман жэлэй һур... буряад хэлэнэй, ли... ...он багша Б. Б. Гом...: Нютагтамнай 200-гаад ... айл бии. Теэд орой... 50 хэһэг «Буряад ... газетэ абтана. Энэ... ...он таарахагүй хэрэг ... Газетэдэ хужарлан ...һаар юумэн олон бай... ...зохёолой хууда... «Толинн», «Хонхын» ...ходо хүлеэжэ байдаг ...тайбди. Үхибүүдшье ...онирходог юм.

... «Хонхо», уран зо... хуудаһан үсөөн гара... ...Онтохонуудые, расска... ...оньһон үгэнүүдые, ...нүүдые олоор толил... ...байха һэн. «Буряад үнэн» газетэдэ «Номой таг» гэжэ гаршаг бии, теэд даншье һаа үсөөн гарача. Республикадамнай эрдэмтэд олон болоо, ехэ ажал хэнэ. Теэд тэдэнэй шэнэ ажал хүдэлмэри тухай «Буряад үнэндэ» багаар бэшэгдэнэ ха.

Буряад хэлэнэй саашанхи хүгжэлтэ, тэрэнние һургуулинуудта зааха методико, түрэл хэлэнэйнгээ баялиг тухай редакциин хүдэлмэрилэгшэд мартаха ёһогүй гээд һанагдана.

Санагын совхозой партбюрогой секретарь А. Д. Цыбиков: Республика доторнай ажал ябуулгаяа шадамар һайнаар эмхидхэдэг партийна организацинууд, сомсельсоведүүд олон. Тэдэнэй ажал ябуулга тухай газетэдэ бэшэгдэбэшье, үшөөл һанаһанда хүрэнэгүй, зарим дамдаа удхань гүнзэгы бэшэ, юрэл тоо, баримтануудые дурдаад үнгэрэшэһэн байдаг. Парторганизацинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй бэшэһэн статьянууд ехэнхидээ ажахын асуудалда хабаатай болошоно. Энэ асуудал саашадаа анхармаар байгаа.

Мүн тиихэдэ залуу үетэнние Эхэ орондоо дуратайгаар, коммунис үзэл бодолтойгоор, һайн һайхан заншалтайгаар хүмүүжүүлхэ асуудал мүнөө үедэ ехэ удха шанартай болоо. Энэ асуудалаар «Буряад үнэндэ» үшөөл багаар бэшэгдэнэ гэжэ һанахаар.

Далахайн совхозой нэгэдэхи отделенние эрхилэгшэ Д-Д. Ж. Янжапов: Радио шагнахадаа, республикадамнай уран зохёолшод олон болоо, шэнэ ном жэл бүри олон гарана гэжэ ойлгогшоб. Энээн тухай газетэдэшье хаа-яа бэшэгдэнэ. Теэд буряад хэлэн дээрэ гарадаг номууд манай нютагай магазинда тон үсөөн ерэнэ. Ямар шалтагаанһаа иимэ ушар тохёолдоно гээшэб, ойлгохын аргагүй. Энээние гуримшуулхаар болоо гэжэ һанагдана. Газетын редакци энэ асуудал зүбөөр шиидхэлгэдэ туһалха бэзэ гэжэ найданаб.

Санагын дунда һургуулиин партийна организациин секретарь Л. С. Норбоев: Һонирхолтой уулзалга болобо. Залуу үетэние, илангаяа һурагшадые Совет гүрэнэй хуулинуудай ёһо гуримые һайнаар мэдэхээр хүмүүжүүлхэ асуудал ехэ удха шанартай болонхой. Теэд энэ асуудалаар «Буряад үнэндэ» тон үсөөн бэшэгдэнэ гэхэдэ болохо. Тобшохоноор юридическэ зүбшөөлнүүдые газетэдэ үгэжэ байбал, ехэ һайн һэн.

СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой соёлой байшангай автоклубые даагша В. Гармаев: Манай нютагай малшад хүдөө ажахын асуудалаар, мүн «Толидо» хэблэгдэһэн материалнуудые һонирхожо уншадаг юм. Тиихэдэ шог ёгто мүрнүүд, хошон үгэнүүд үсөөн толилогдоно. Мүн арадай аман зохёол тухай мартахаар бэшэ. Энэ асуудалнуудта редакциин хүдэлмэрилэгшэд анхарха бэзэ гээд найдагдана.

Санагын совхозой ветеринарна врач П. Д. Шагдуров: «Буряад үнэнние» хүдөөгэй ажалшад үдэр бүри уншадаг байна. Хүдөө ажахыч түрүүшүүлэй, илангаяа малшадай түрүү дүй дүршэл тухай газетэдэ багаар бэшэгдэнэ. Хаа-яа бэшэгдэбэшье, удхагаа һулашаг байдаг. Энэ асуудалда саашадаа анхармаар байгаа ха.

Санагын дунда һургуулиин багша З. Д. Бабуева: Хүдөөгэй ажалшад, һурагшад дуу дуулаха дуратай, дуулаһаншье гээшэ. Буряадтамнай бэлигтэй шэнэ композиторнууд олон болоо. Тэдэнэй дуунуудые бидэнэр ходо дууланабди. Теэд композиторнууд тухай юушье мэдэнэгүйбди. Энээн тушаа һурагшад асууна. Тиимэһээ композиторнууд, уран зураашад тухай тобшохонооршье газетэдэ бэшэжэ байбал, багшанарта илангаяа туһатай байха һэн.

Мүн һурагшадые уран һайханиие ойлгохоор хүмүүжүүлхэ асуудалаар үсөөн бэшэгдэнэ. «Будамшуу» заримдаа үгы болошоно. Тэрэнээ хаа-яа манай нютагаар айлшалуулжа байгыт.

Б. ВАНЧИКОВ,
манай корр.

...аймагай Первомаевка тосхоной хэлхеэ холбоо... ...агта мүнөө хүн зон таһалданагүй. Ушар юуб гэ... газетэ болон журналнуудта захил түлэг дундаа хэг... байна бшуу.

...тосхоной гудамжануудаар ябаа һаа, пүмпэгэр ... ...имхэ үргэлһэн залуухан басага харахат. Айл бү... корреспонденци асаржа үгэхэһөө гадна, гэртэнь ... болон журналнуудта захил абана. Энэ хадаа ню... хүндэтэй почтальон комсомол басаган Няна Шу... гээшэ.

...АГ ДЭЭРЭ: Нина Шурыгина почтоёо тараажа
С. БАЛДУЕВАЙ фото.

„АЛГАСАЛДААНУУД...“

«Айл бүхэндэ — газетэ, журнал» гэһэн гаршагтай түрүү бэшэгээр энгэрлэгдэһэн «Буряад үнэн» газетые һаяхан абажа хужарлабаб. Дуратай журнал гү, али газетээ саг соонь гартаа абахада, һайн байдаг даа. Үдэр бүриин почтоһоо шухала ямар нэгэн мэдээсэл гү, али гэбэл шэнэ шэнэ туйлалтануудые ажалай алишье һалбаринуудһаа соносохо дуратай байдаг гээшэбди. Тиигэжэ газаагаа үлгөөтэй байдаг почтын хайрсагые тон яаралтайгаар уудалхалши. Теэд зарим ушарта почтын һаатахада гү, али ямар нэгэн газетын номерой ерээгүй—алгасалдашоо һаань, досоошни урмагүй боложо, һанаа дутуу үлэхэш. Теэд иимэ «алгасалдаанууд» манай Хөөрхэдэ боложол байдагаараа заншанги юм. Жэшээлбэл, үнгэрэгшэ август һара соо «Буряад үнэн» газетын 177-дохи, 182-дохи, 191-дэхи, 192-дохи, 195-дахи, 200-дахи, 206-дахи номернуудые би абаагүйб. Энэ баримтанууд юун тухай хэлэнэб гэбэл эли, хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэд ажалдаа хангалтагүйгөөр, хайша хэрэг хандана гээшэ. Манай Хөөрхэ һууринда хүдэлдэг почтальон Дугарма Жамбаловаһаа энээн тухай асуухадамни: «Саанаһаал иигэжэ асарна» гэжэ харюусаа һэн. «Саанань хэн иигэжэ хайша хэрэг ажалладаг юм?» гэжэ мэдэхыем «Буряад үнэн» газетэ туһалжа шадаха бэзэ гээд найданам.

Гадна почтын машина графигаа гэхэ гү, маршрудаа жэншэдгүй сахидаггүй гээшэ ха. Заримдаа хэдэн үдэртэ газетэ харахагүйш. Һаяхан Хориин аймагай Тээгдэ тосхонһоо тон яаралтай сохигдоһон телеграммые сүүдхэ хойнотуулаад, миниин гарта барюулаа. Мүн лэ «Хэжэнгын гол» газетэдэ эльгээһэн бэшэгни зуураа «төөрижэ», мүнөөшье болотор олдоногүй.

Шухала бэшэгые почтоор табихаяа айжа байхаар лэ! Би эндэ бэшэхэдээ, гансал өөр дээрэм тушаалдаһан баримтануудай заримыень тоолобо гээшэб. Хэлхеэ холбооной отделенинүүдэй ажалай һонор бэшэ байһанда Хөөрхын олохон зоной урма хухарһан байха. Хэблэл тараалгын удха шанар хэзээдэшье ехэ байгаа, байхашье. Энэ хэрэг гүрэн түрын, бүгэдэ арадай һайн һайхан хэрэг мүн. Тиимэһээ хэблэлэй дайшалхы ехэ хэрэгтэ хайша хэрэгээр, хойрогоор хандажа огтолон болохогүй!

Д. ДОРЖОГУТАБАЙ,
киномеханик.

Хэжэнгын аймаг.

РЕДАКЦИҺАА: Энэ бэшэг толилходоо, ямар ушарһаа боложо, манай газетын номернууд алгасалданаб гэһэн асуудалтайгаар Буряадай АССР-эй хэлхеэ холбооной үйлэдбэриин-техническэ управлениин хүтэлбэрилэгшэдтэ хандажа, дүтын сагта харюу абаха байһандаа найданабди.

ШЭНЭ НОМ

ДУУНАЙ СУГЛУУЛБАРИ

«Сэлэнгэ» гэжэ нэрэтэй ном хэблэлһээ гаража, номой наймаанда оронхой. Нилээд олон дуунуудые бэшэһэн энэ номой автор композитор Базар Цырендашиев хоёрдохи номоо гаргуулба. «Дуунууд» гэжэ номынь 1968 ондо Буряадай номой хэблэлээр гараа һэн.

Буряадай арадай поэт, Горькиин нэрэмжэтэ Россиин Федерациин Гүрэнэй шангай лауреат Николай Дамдинов номдонь оролто бэшэһэн байна.

Энэ ном соонь олон дуунууд ороо. Ородойшье, буряадайшье, хальмагайшье, монголойшье дууладаг суута «Сэлэнгэ» гэжэ дуунайнь нэрэ номдо үгтэһэниинь гайхалтай бэшэ. Энэ дуу хаа хаанагүй дууладаг: колхозой полидо, фермэдэ, гүүртэнүүдтэшье, соёлой ордонгуудай, клубуудай ендэрнүүд дээрэшье, радиогоорше, телевиденеэршье дуулахыень шагнахат.

Энэ дуунай үгыень бэлигтэ шүлэгшэн Даши Дамбаев бэшээ һааб даа.

Иигэжэ энэ дуунай арадай боложо, хүн зоной сэдьхэлдэ бүхөөр хадуугдажа мүнхэжэһэниинь һаншаалтай. Ажалша хүн бүхэн ирагуу дуунайнь түлөө бэлигтэ хүгжэмшэдэ сэдьхэлээрээ баясан, буряад тала дайдаяа сууряатуулан хангюурдажа ябаг лэ.

Автор ехэнхидээ бэлигтэй поэдүүд Дондок Улзытуев Даши Дамбаев хоёртой нэгэдэжэ, олонхи дуунуудаа бэшэһэн гээшэ. Эдэ хоёр шүлэгшэдэй үгэ дээрэ бэшэһэн олон дуунууд энэ ном сооньшье ороһон байна. Мүн ондоошье шүлэгшэдэй үгэ дээрэ бэшэгдэһэн дуунууд яһала олон. Поэдүүд Ц-Д. Дондокова, Ц-Б. Бадмаев, Д. Жалсараев, Ч-Р. Намжилов, Г. Дашабылов болон бусадай шүлэгүүдтэ бэшэһэн дуунуудтай уншагшад энэ ном соо танилсаха юм.

Энэ ном соо ороһон олонхи дуунууд Буряад оронойнгоо нютагуудые магтан дуулаһан байна. Гунигтайшье, инаг дуран тухайшье, шогшье дуунууд бии.

Шэхэнэй шэмэг, сэдьхэлэй баяр болгохоор — тиимэ хүнэй оюун бодолой гүн дундаһаа хүбшэргэ хүдэлгэжэ, жэнхэни буряад аялга гаргажа бэшэдэг хадачь Базар Цырендашиевай дуунууд хүн зоной дунда тон түргэнөөр дэлгэрдэг ёһотой даа.

Аажам, аажам, аажам
дэлхэй дээр
Аалин һайхан нэгэл
нютаг бии.
Аалин һайхан түрэл
нютагһаа
Айдархандаа гараа
бэлэйлби.
Уулзатараа, нютагни,
Уулзатараа баяртай.
Уудам, уудам, уудам
дэлхэй дээр
Ууган түрэл нэгэл эжы
бии.
Ууган түрэл эжы,
шамтайгаа
Уйлан хайлан тараа
бэлэйлди.
Уулзатараа баяртай, —
Уулзатараа, эжымни,

гээд сагһаа урид наһа бараһан оюун бэлигтэ поэт Дондок Улзытуевай үгэдэ бэшэһэн дуунай аялга шэхэндэ дуулдаһан мэтэ болоно.

Оюун бэлигэйнгээ охин дунда ябаһан энэ хүгжэмшэһөө үшөөл олон эрхим һайн дуунуудые бэлэглэхыень хүн зон хүлеэхэл ёһоороо хүлеэхэ бшуу.

Д. ЖУГДУРОВА.

США. Нью-Гемпшир штадай Сибрук хотодо бодхоогдожо байһан барилга дээрэ оньһон техникэдэ хайша хэрэгээр хандаһанһаа боложо, барилгашад гэнтын усал хохидолдо ороно. Зонхилхы тушаалтад энэ хэрэг усадхахын, ажалай аюулгүйе сахихын тула ямаршье хэмжээ абанагүй. Иимэ өөдэгүй муу ушарһаа боложо, хүнүүд һуумга буһалгаа хэһэн байха юм.

Теэд засагай түлөөлэгшэд энээниинь анхаралдаа абахаһаа байтагай, ехээр дураа гутажа, буһалгаалагшадые хэрзэгы муухайгаар намнаһан, сохиһон байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: буһалгаанай һүүлээрхи нэгэ үзэгдэл харанат.
ТАСС-ай фотохронико.

ХАМТЫН НИИДЭЛГЭНҮҮД ТЭЭШЭ

ТАСС-ай ШЭНЖЭЛЭГШЫН АСУУДАЛНУУДТА СОВЕТ КОСМОНАВТНУУДЫЕ БЭЛДЭЛГЫН ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭ АВИАЦИИН ГЕНЕРАЛ-ЛЕЙТЕНАНТ В. А. ШАТАЛОВ ХАРЮУСАНА

— «Интеркосмос» гэжэ программын үндэһөөр, уласхоорондын экипажнуудай жолоододог ниидэлгэнүүдые хэхэ тухай үгэеэ ойлголсоһоноо ямараар сэгнэхэ байнабта, Владимир Александрович?

— Энэ хадаа элдэб оронуудай арадуудай хамтын хүсэлэл, оролдолгонуудаар замбуулинай дайда шэнжэлэн ашаглаха гэһэн һанал бодолой зүб, холын хараатай алхам болоно. Мүнөө үе сагта бүхы түбинүүдэй арадууд хамтаараа ажаллажа, ухаан бодолоо улам баяжуулан хүгжөөжэ байна. Хамжаанай ажал ябуулгаһаа манай ерээдүй дулдыдаха байна. «Түүхэй эдэй гү, али элшэ хүсэнэй гол шухала асуудалнууд, тон аюултай, үргэнөөр һүжэрэн дэлгэрһэн үбшэн тахал усадхалга, оршон тойронхи байгаалиие хамгаалга, замбуулинай дайда шэнжэлэлгэ, дэлхэйн океан далайн нөөсэ баялигуудые ашаглалга гэхэ мэтэ асуудалнууд ехэ удха шанартай байна. Саашадаа эдэнэр арад бүхэнэй ажабайдалда, уласхоорондын харилсаанда горитой ехэ нүлөө үзүүлхэ», — гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев КПСС-эй XXV съезд дээрэ хэлээ һэн. Социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай — Болгариин, Венгриин, ГДР-эй, Кубын, МНР-эй, Польшын, Румыниин, СССР-эй, Чехословакиин — хоорондо 1976 оной июль һарада хоёр хэлсээндэ гар табигдаһан байна. Эдэнэр «Интеркосмос» гэжэ программа бэелүүлгэдэ хабаадана. Эрдэм наукын элдэб зорилготойгоор Газарые тойрон дабшадаг хэмэл ододые хамтаараа табиха тухай асуудалда нэгэдэхи хэлсээниинь хабаатай юм. Хоёрдохинь бидэнэртэ улам дүтэ байна. Энээнэй үндэһөөр, «Интеркосмосто» хабаатай оронуудай түлөөлэгшэдэй экипажнуудтай онгосонууд, замбуулинай станцинууд ниидхүүлэгдэн табигдаха зэргэтэй.

— Социалис оронуудай уласхоорондын экипажнуудай хүсөөр замбуулинай дайда шэнжэлхэ тухай үгэеэ ойлголсоһыетнай харилсаа холбооной хүгжэлтын шэнэ шата гэжэ тооложо болохо гү?

— Болохо даа, болохо. Уласхоорондын экипажнуудые эмхидхэхэ тухай һанал бодол шэнэ бэшэ. Космонавтикын үндэһэ һуури табигша К. Э. Циолковский габи гаран жэлэй урда тээ «Вне земли» гэжэ научно-фантастическа туужа соогоо энээн тухай бэшээ һэн. Жолоодогдодог онгосонуудай түрүүшын зурагуудай саарһан дээрэ бии боложо байхада, эрдэмтэд замбуулинай дайдаар ниидэлгэ тухай бодомжолжо эхилһэн байгаа. 1960 ондо гэхэ гү, али Юрий Гагаринай ниидэтэр оройдоол хахад жэлэй үлөөд байхада, академик С. П. Королев замбуулинай дайда шэнжэлхэ тухай «Правда» газетэдэ иигэжэ бэшээ һэн: «Энэ һайн һайхан, асари ехэ хэрэгтэ, бүхы хүн түрэлтэнэй аша туһада, эб найрамдалай ба хүгжэлтэ дэбжэлтын аша туһада ажаллаха хүсэлэнтэй эрдэмтэдэй уласхоорондын харилсаа холбоон улам үргэдэхэ юм гээд этигэн найдажа болоно».

Табан жэлэй үнгэрһэн хойно Советскэ Союз ба социалис хани нэгэдэлтэ оронууд «Интеркосмос» гэжэ программа баталан абаа һэн. 16 хэмэл одон дээрэһээ абтаһан научна мэдээсэл хадаа замбуулинай дайдые шэнжэлхэ, амгалан тайбан байдалда ашаглаха талаар арадуудай ашаг үрэ ехэтэй хамтын хүсэлэл оролдолгонуудые элирхэйлэн гаршална гэжэ СССР-эй Наукануудай академиин «Интеркосмосой» Соведэй хүтэлбэрилэгшэ, академик Б. Н. Петров тон зүбөөр тэмдэглэһэн байгаа. Тиин мүнөө «Интеркосмосой» шэнэ шата туйлагдаба.

— Космонавтнуудые бэлдэдэг Ю. А. Гагаринай нэрэмжэтэ түб «замбуулинай дайда шэнжэлхэ уласхоорондын академи боложо шадаха гээшэ гү?»

— Шадаха. Манай түб нэгэн доро эрдэм наукын ехэ түб, һургуули болоно. Бидэ һайн лабораторинуудтай, һуралсалай кабинедүүдтэй, һуралсалай тухеэрэлгэнүүдтэйбди. Эдэнэр эрдэм, техникын тон һайн тухеэрэлгэнүүдээр хангагданхай. Эдэ бүгэдын ашаар замбуулинай онгосонуудай, станцинуудай экипажнуудые бэлдэхэ бүхы зорилгонуудые шиидхэжэ болоно.

— Уласхоорондын экипажнуудые бүридүүлхэдээ, гол түлэб ямар мэргэжэлнүүдые шэлэхэ байнабта?

— Энэмнай үргэн ехэ асуудал мүн. Ниидэлгын программын орёо болохо бүринь ехэ юумэ мэдэхэ эрилтэ экипажда табигдана. Жолоодогдодог тухеэрэлгэнүүдые мэдэхэһээ гадна, олон янзын туршалгануудые хэхэ даабари үгтэнэ. Замбуулинай станцинуудай, онгосонуудай научна аппаратура таһалгаряагүй шэнэлэгдэжэ, хубилагдажа байна. Шэнжэлгэнүүдэй хэмжээнһээ, түхэл янзаһаа уламжалан, экипажнуудай гэшүүд шэлэгдэн абтаха байна.

— Уласхоорондын экипажай гэшүүдэй хоорондохи уялгануудые хубаарилха тушаа юу хэлэжэ шадахабта?

— Манай ороной түлөөлэгшэ экипажай командир байха, «Интеркосмосто» хабаатай бусад оронуудай түлөөлэгшэ бортинженер, инженер-шэнжэлэгшэ байха ёһотой. Замбуулинай техникын арга боломжоһоо хэды хүнэй эльгээгдэхэ байһаниинь дулдыдаха юм. Мүнөө гол түлэб станцинууд дээрэ хоёр хүн ажаллана. Саашадаа станцинуудай үргэдхэгдэхэдэ, олон хүнэй эльгээгдэхэ байһаниинь элитэ юм ааб даа.

— Владимир Александрович, һүүлшын асуудал табихамни, «Интеркосмосой» үндэһөөр уласхоорондын түрүүшын экипаж ниидхүүлхээр бэлэн гээшэ гүбди?

— Иимэ ниидэлгэнүүдые хэлгын болзор замбуулинай техникын, экипажнуудай бэлэн байлгаһаа дулдыдана. Хэлэеэ ойлголсоод лэ байгаа һаа, иимэ экипажнуудые 1,5—2 жэл соо һургажа шадаха байнабди. «Интеркосмос» гэжэ программада хабаатай оронуудай түлөөлэгшэдэй тодорхойлһоной ёһоор, уласхоорондын экипажнууд 1978—1983 онуудта ниидэхэ юм.

А. РОМАНОВ,
ТАСС-ай шэнжэлэгшэ.

телефон · телеграф · радио
ХИЛЫН СААНАҺАА

...СИНКИ

...АРЬЯЛАЙНЕНАЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

ТАСС

...диин элитэ мэдээжэ ...скэ ажал ябуулагша Карьялайнен Коккола Центр гэдэг партиин ...иальна эмхиин гэ... урда үгэ хэлэхэдээ, ...зэргсэлнүүдые бү... таргалтые болюулха, ...бсэгүүдые хуряаха Финляндиин гадаадын ...ын гол шухала асуу... гэжэ тэмдэглээ.

...зэбсэгүүдые бүтээн ...ые болюулхын тү... ...эг хэрэгсэлнүүдые ... ба шахардуу бай... ...аруулхын түлөө сен... 23-һаа 26 хүрэтэр ...икидэ боложо байһан ... конференци ... байдалай ба харил... ...холбооной асуудалнуудаар ниитэ Европын зүблөөн дээрэ эхилэгдэһэн хэрэгые шууд сэхээр үргэлжэлүүлһэн ябадал мүн гэжэ тэрэ хэлээ. Ерээдүйн үетэндэ амгалан байдал хангаха гээшэ уласхоорондын энэ шухала хуралдаанай гол зорилгонуудай нэгэниинь болоно.

Хани барисаа, харилсаа холбоо тогтоохо, нэгэ нэгэндээ туһа хүргэхэ тухай 1948 ондо гар табигдаһан договор хадаа Советскэ Союзтай манай тогтооһон харилсаанай эшэ үндэһэн болоно, тэрэ финнүүдэй аша туһада харюусана. Шахардуу байдал һуларуулгые сэрэг дайнай аюул саралгаар батадхаха саг тулажа ерээ.

НЬЮ-ЙОРК

ПАЛЕСТИН АРАДАЙ ЭРХЭНҮҮДЫЕ ХАМГААЛХА

ТАСС

Палестин арадай үндэһэн эрхэнүүдые хангаха асуудалнуудые эрхилдэг ООН-ой тусхай комитет ООН-ой Генеральна Ассамблейн эндэ нээгдэһэн XXXI сесси дээрэ элидхэл табиһан байгаа. Дүтын Зүүн зүгтэхи хёмороото асуудалнуудые үнэн зүбөөр гурчмшуулан шиидхэхын тула ООН-ой уставай болон шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр Палестинын араб арадай үндэһэн национальна эрхэнүүдые хангаха шухала байна гэжэ энэ элидхэл дотор тэмдэглэгдэнэ.

Палестин арадай үндэһэн эрхэнүүдые хангаха гээшэ Дүтын Зүүн зүгтэхи шахардуу шанга байдалые гуримшуулгын гол асуудал болоно. Палестин арад национальна бэеэ дааһан байдалтай болохо, дулдыданги бэшэ байдалтай гүрэнние Палестинэдэ байгуулха, 1967 оной июнь һарада булимтаран эзэмдэгдэһэн Араб газар нютагуудые бүрин сүлөөлхэ шухала байна. Булимтаран эзэмдэгдэһэн Араб газар нютагуудһаа Израилиин сэрэгүүдые гаргаха тодорхой болзор 1977 оной июниин 1 болотор тогтоохые комитет ООН-ой Аюулгүйн Соведтэ дурадхаба.

...АЛИДА ПАРТИ БАЙГУУЛАГДАБА

ТАСС

...тын нэгэдэмэл по... парти — Малиин ... демократическа хол... (ДСМН) Малиин Рес... ...да байгуулагдаба.

... бэеэ даан бай... болоһоор 16 жэлэй ... дашарамдуулан, рес... ... правительствын ... полковник Мус... ... радиогоор арадта ...гэ хэлэхэдээ, энээн тухай мэдээсэһэн байна. ДСМН хадаа оронойнгоо арад зоной нэгэдэл бэхижүүлхын, бэеэ даан национальна экономико байгуулхын тула республикын эдэбхитэй бүхы хүсэнүүдые элсүүлэн шэглүүлхэ зорилготой юм гэжэ М. Траоре мэдүүлээ.

Уласхоорондын байдалай асуудалнуудаар парти амгалан гуримаар зэргэ оршолгын уласхоорондын уялгануудые, сэрэгэй ямаршье бүлэглэлдэ орохогүй ябадалые, арсалдаата асуудалнуудые эбэй гуримаар шиидхэлгые хүндэлдэг гол ёһонуудта үндэһэлһэн харилсаа холбооной политика бэелүүлхэ хараатай юм гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Бэеэ даан байдалайнгаа түлөө тэмсэдэг арадуудта парти туһалжа байна. Уласхоорондын эб найрамдалай ба аюулгүй байдалай түлөө ДСМН эдэбхитэйгээр тэмсэхэ юм.

Съезд хадаа партиин дээдын орган мүн. Съездүүдэй хоорондохи үе соо национальна Совет дээдын зүргаан болоно бшуу. Демократическа централизм хадаа ДСМН-эй байгуулалтын хүтэлбэрилхы гол ёһон болоно.

БОНН

В. БРАНДТЫН МЭДҮҮЛГЭ

ТАСС

Октябриин 3-да бундестагые һунгаха үдэр ФРГ-гэй хүн зон гадаадын политикын талаар ороной ямар хараа бодол баримталха байһан тухай шиидхэбэри абаха зэргэтэй гэжэ СДПГ-гэй түрүүлэгшэ В. Брандтын эндэ толилуулһан мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Партиин гадаадын политическэ тезисүүд эндэ үгтэнэ. Эб найрамдал эдэбхитэйгээр хангалгын замаар манай орон саашадаа дабшаха ёһотойгоо шиидхэхэ зэргэтэй гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Шахардуу байдал һуларуулгын политикые манай парти бэелүүлжэ үргэлжэлүүлхэ хүсэлэнтэй юм гэжэ В. Брандт мэдүүлээ. ФРГ-гэй ба Европын социалис гүрэнүүдэй хоорондо хэгдэһэн хөөрэлдөөнүүд, эдэнэй хоорондо баталагдаһан договорнууд эб найрамдал бэхижүүлхэ байна гээд тэрэ тооно. Гансал сэрэгэй хүсэнүүдэй тэнсүүри эб найрамдал батаар хангажа шадахагүй.

ТОКИО

ЯПОН ЗАСАГААРХИДАЙ ЯБУУЛГАНУУДЫЕ БУРУУШААНА

ТАСС

Совет самолёдой Хакодатида бууха баатай болоһонтойнь дашарамдуулан, засагаархидай хани бэшэ ябуулгануудые гаргаһан ушарые Японой олонниитэ, хэблэл эрид буруушаана. Тиин Японой ба США-гай сэрэгэй мэргэжэлтэдэй «мүрдэн шэнжэлгээ» болюулха, энэ самолёдые Советскэ Союзда дары бусааха эрилтэ табина.

«Асахи» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, олон тоото бэшэгүүд редакцида орожо байнхай. Правительствын хараа бодолые бэшэгэй авторнууд эрид буруушаан, энэ ябадал уласхоорондын байдалые улам түгшүүритэй болгоходоо магадгүй гээд һанаата боложо байһанаа мэдүүлнэ.

Японой социалис партиин ЦИК-гэй уласхоорондын бюрое даагша К. Кавасаки гадаадын хэрэгүүдэй министр Д. Косакатай уулзахадаа, тэрээндэ иигэжэ мэдүүлбэ: «Совет самолёдые япон ба американ сэрэгэй мэргэжэлтэдэй «мүрдэн шэнжэлжэ» байһан ушар нэгэ талаһаа хэгдэһэн, уласхоорондын эрхэ болон Японой хуулинуудта яашье таарахагүй ябадал болоно».

ЭНЕЭБХИЛЭЛ ХЭДЫ СЭНТЭЙБ?

Нэгэтэ Улаан-Үдын Революциин талмай дээрэ оршодог ехэ универмагай бүд наймаалдаг таhагта ерэхэдэмни, тэндэ наhажаал эхэнэр — табан метр сэмбын үлөөдэhэнhөө хоёр метр хахадые тайраад үгыт гэжэ хандажа байба. Залуу наймаалагша хоёр басагад өөhэдынгөө hонинние хөөрэлдэжэ, тон сүлөөгүйнүүд хэбэртэй. Наhажаал эхэнэр үшөө дахин хандаба. Тиихэдэ хоолойгоо шанга болгонгүй, даруу зөөлэхэнөөр дуугарха юм. Нэгэ наймаалагшань ехэл хашарhан янзатайгаар:

— Юун, яаха гэнэбта?—гэжэ ёборгоншогоор асууба. Эхэнэр гуйлтаяа дабтаба.

— Үгы! Тайрахагүйбди.

— Юундэ? — гэжэ эхэнэр гайхаба.

— Энэтнай үлөөдэhэн гээшэ. Хахадыень танда тайража үгэхэдэмнай, саанань юун үлэхэ юм? Хэн абаха юм? Абаха hаа. бултыень абагты,—гэжэ басаган зандарба.

— Намда булта хэрэггүйл даа, басаган. Хоёр хахад метр эгээл иимэ сэмбэ хэрэгтэй болошоо юм. Үлөөшыень нам мэтэ хүнүүд хэрэглээд абана ааб даа. Хоёр хахад үлэхэл даа. Дан бага бэшэ ха юм.

— Юун гэhэн үсэд нэтэрүү хүгшэн гээшэб? Үлөөдэhэн бүдые хэршэдэггүйбди гэнэ ха юмбиб! — гэжэ басаган хоолойгоо шанга болгобо.—Ямар хэлээр хэлэхэ юм танда?

Наhажаал эхэнэрэй тэсэбэри hалажа, дураниинь гутабашье. бэеэ барин:

— Таhагайнгаа даагшые дуудагты даа, — гэбэ.

— Яахатнай гээшэб?

— Хэрэгтэй. Дуудагты.

— Хэрэгтэй болоо юм hаань, өөрөө дуудагты. Даагшамнай эндэ үгы.

— Хайшан гээд, хаанаhаа олоод дуудахабиб?

— Тэрэ телефон байна.

Эхэнэр ямар номероор дуудахые асуужа абаад, телефондо ошохо баатай болоо hэн. Таhагые даагша ерэжэ, юунэй болоhые мэдэхэдээ, үлөөдэhэн сэмбэhээ хоёр метр хахадые хайшалжа таhалхые зүбшөөгөө hэн.

Мүртэй болбосоролгүй гэхэ гү, али хүнтэй хөөрэлдэжэ шададаггүй наймаалагшын бүдүүлиг зангай гэмээр худалдан абалгын баяр бүрүүлтэжэ, наhажаал эхэнэрэй досоо бүрхэнги болоод гараа бэлэй.

— Минии мэдэлэй байгаа hаань, иимэ hургаалгүй хүнүүдые наймаанай газарта дүтэшье табихагүй hэм даа. Хүнэй сэдьхэл муудхаажа шададаг басаган байна,—гэжэ наhажаал эхэнэр хэлээ hэн.

Зүб даа. Хүниие хангадаг газарта: магазин соо гү, али парикмахерскада, автобус соо гү, али клубта хүдэлмэрилэгшэдэйнь налгай зан, миhэлзэл юунhээшье үнэтэй байха. Жэшээнь, «Океан» гэжэ шэнэ магазин соо оромсоор:

— Энээхэн түрсүүг абагты. Сүүмхэсэ наашань үгэжэрхигты, — гэжэ тэндэ hуудаг эхэнэр яhала зохидоор хандадаг. Магазин соогуур ябаад, хэрэгтэй юумэеэ абаад, кассада ерэхэдэш, кассир чек сохёод үгэхэ юм. Чек дээрэнь «hайн даа!» гэhэн үгэ эгээл түрүүн сохигдоhон байдаг. **«Магазиндамнай орожо, юумэ худалдажа абаhантнай hайн гээшэ. Хожом орожо байгаарайгты!»** гэhэн удхатай гээшэ ааб даа. Худалдан абагша чек дээрэхи тэрэ үгэ уншахадаа, заатагүй энеэбхилхэ, досоонь бүрхэгшэг ябаа hаа, сэлмэхэ жэшээтэй.

Би өөрөө хүниие хангаха газарта хүдэлнэб. Вагон-клубта. Тэрэмнай түмэр харгын станцинуудаар, разъездүүдээр ябажа, хүн зондо кино харуулдаг, соёлой талаар хангадаг юм. Элдэбын хүнүүд дайралдаха. Зонтой налархай байха гэжэ оролдохош. Теэд харагшадай дунда hургаалгүй, бүдүүлиг зантай хүнүүд дайралдаха: вагоной hандалиие донгорогоор hиилэжэрхихэ, үгышье hаа, стол дээрэ дэлгээтэй байhан газетэ, журнал эбэртэлээд гарашаха. Хүдэлмэридэ hаад ушаруулха, юумэ эмдэхэ гэжэ ябадаг хүнэй анханайнь хүмүүжүүлгэ муу байна гээшэ ааб даа.

Хүнэй энеэбхилжэ байхада, шоно шэнгеэр урдаhааш хараад, бүдүүлигээр харюусажа байдаг хүнүүд угаа хайратай байдаг лэ даа. Улаан-Үдын 35-дахи магазин соо иимэ үзэгдэл ажаглаа hэм. Худалдан абагшад хоорондоо хёморбо. Тиихэдэнь наймаалагша миhэлзээд, нигэжэ хэлэбэ:

— Нүхэд, бү шууяыт даа. Юундэ нитэрээ хёморнот?

— Юугээ миhэлзээ хүмши? Наймаалагша хадаа хамаг юумэндэ бэлээр хүртэдэг хүн бэшэгши.

Наймаалагша гансата миhэлзэхээ болижо, нюдэниинь гунигтай болоод, дала мүрөө хабшахаhаа ондоо юумэ хэлэбэгүй. Иигэжэ ажал дээрээ байhан хүниие гомдоохо гээшэ доромжолhон ябадал бэшэ гү? Юунэй түлөө тиигэжэ хүниие гомдоогооб? Юунэйшье түлөө бэшэ, имагтал хамаг хүн тухай муухайгаар hанажа ябадаг, муу сэдьхэлтэй дээрэhээ тиигээ.

Хүниие хүндэлжэ шададаг байхаар үхибүүдые багаhаань hургаха гээшэ тон ехэ удха шанартай байна даа. Эхэ, эсэгэншье, багшанарыньшье үхибүүдтэ хэлэжэл, ойлгуулжал байха ёhотой. Тиихэдээ тон түрүүн өөhэдөө жэшээ харуулха юм ааб даа. Хэрбээ багша хүн налархай зантай байха тухай хэлэдэг аад, өөрөө hурагшадаа доромжолдог hаань, хүмүүжүүлгын үрэ хооhон байха бэшэ гү? Минии hургуулида hуража ябахада, нэгэ багша бидэниие иигэжэ хараадаг hэн:

— Шалпиилдаад, ном үзэхэеэ болиhон зон хат. Үхэр тархитангууд!..

Иигэжэ шабинараа доромжолдог багшын алтаншье hургаалай үгэ сэнгүй байха гэжэ би ойлгодогби. Мүн баhа эхэ эсэгэ хоёройнгоо ондоо хүниие ходо муушалжа, нюргандань элдэб үнгөөр хөөрэлдэжэ байдаг hаань, үхибүүнэй сэдьхэлдэ ямар бодол тунахаб? Хамта hурадаг нүхэдөө муушалдаг болоод лэ, наhаяа хүсэхэдөө, ондоо хүн тухай hайн үгэ хэлэжэ шададаггүй эрхэтэн ургаха бэшэ аал? Эндэ бодожо үзэхөөр юумэн бии даа.

Энеэбхилhэн урихан шарай хүниие шэмэглэдэг. Энеэбхилжэ дуугарhан хүндэ тиимээр лэ харюусажа hурая. Энеэбхилэлгые сэгнэжэ hураял, ажал дээрээ байhан хүниие хүндэлдэг байя.

Гэхэтэй хамта хүн зониие хангадаг газарта хүдэлдэг кадрнуудые бэлдэхэдээ, энеэбхилэлгын сэн тухай ойлгуулха, хүмүүжүүлхэ хэрэгтэй гэжэ hанагдана. Зүгөөр хүн зониие хангадаг газарта хүдэлхэ дуратайшуул **өөhэдыгөө өөhэдөө хүмүүжүүлхэ, хүнтэй хүдэлжэ hурахаяа эрмэлзэхэ** ёhотой бэшэ гү? Би тиигэжэ ойлгошоб.

Х. САНГАЕВА,
Улаан-Үдын түмэр замшадай соёлой байшангай хүдэлмэрилэгшэ.

Басни — *Цэрэндулма ДОНДО[...]*

ДУУШАН ТУХАЙ ДОМ[...]

Дунгигар жабартай үбэлшье,
Дулаанай тэнюун сагташье
Дуу дуулан ниидэдэг
Дууша Шубуухай мүндэлбэ.

Шэнхинүүр hайхан дууень
Шэхэтэй амитад шагнажа,
Сэдьхэлээ ханаан жаргажа,
Сэнгэхын ехээр сэнгэбэ.

«Дууша Шубуухаймнай»
гэлдэн,
Дууhандаа энхэрэн
hайшаана.
Хүртэхөөр бэшэ холоhоошье
Хүбшын нааданда ерэнэ.

Алишье нютагта харин
Атаархуу сэдьхэлтэн
байдаг.
Амжалтатай ябагшадые
хараад,
Араа шүдөө хабирдаг.

Аялдар дуушада баhал
Атаархаашад олдобо хаш
даа.
Нэрэ, алдарыень бузарлан,
Нэрбэхэл гэжэ оролдобо
даа.

Нэгэтэ Дууша Шубуухай
Нэрэтэ нүхэрэйдөө
уригдаад,
Нэжээдые баалуулан
бариад,
Нилээд хүхюутэй бусаа.

Тэрэ гэhэнhээ хойш[...]
Тэрээн тухай шэб[...]
«Архиин тулам [...]
Аргагүй хоолойто[...]

Гэнэ болон гэхэдээ[...]
Гэнтын аюулhаа [...]
Үнөөхи Дууша [...]
Үхэшэбэ hэн хаш [...]

«Архида шатажа [...]
Атаа мэеэшэд hа[...]
Хуурмаг үгэ тара[...]
Хургаа ёдойлгон ха[...]

Хоб хошын обоохо[...]
Ходоро өөдэнь сү[...]
Миндаhанда бэшээт[...]

Миралhан долги[...]

Дунгигар жабартай [...]

Дулаанай тэнюун [...]
Дууша Шубуухайн [...]
Дуулдана үнөөхи [...]

* * *

Алтанда шорой ха[...]
Алдарта хоб хал[...]
Хэлээ хобуушад
хол[...]
Хэлээшээ үнэн
бол[...]

ТОЛИ

БУРЯАДШАЛАГДАhАН КИНО

Кинохроникын Улаан-Үдэдэхи филиал уран hайханай дүрбэн фильм буряад хэлэн дээрэ оршуулжа дүүргэбэ. «Приём по личным вопросам», «Волчья стая», «Незнакомый наследник», «Всадник с молнием в руке» гэhэн фильмүүдые оршуулгада Х. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмтеатрай олонхи артистнар хабаадалсаhан байна. hаяар республикын аймагаархин, Агын ба Усть-Ордын округойхидто буряадшалагдаhан кино харуулагдаха.

Манай корр.

ТАШКЕНТ МОРДОБО

Ази, Африкын залуу зохёолшодой уулзалга Ташкент хотодо сентябриин 28-да нээгдэхэнь. Тэрэ хуралдаанда бүлэг совет уран зохёолшод хабаадаха юм. Манай Буряадай АССР-hээ СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной гэшүүн, поэт **Алексей Бадаев** совет делегациин бүридэлдэ оролсоо юм.

Поэт Алексей Бадаев шүлэгүүдэй арба гаран ном ород болон буряад хэлэн дээрэ Москвада, Улаан-Үдэдэ хэблүүлээ. Ташкент хуралдаанда хабаадахаяа мордохынгоо урда А. Бадаев редакцида шэнэ шүлэгүүдээ асаржа, манай корреспондентын асуудалнуудта харюусаба.

— Ташкентдэ болохо уулзалгын темэ ямар байхаб?

— «Үндэhэн соёлой байгуулалтада залуу уран зохёолшын hуури» гэжэ тодорхойлогдоhон байха. Мүнөө үедэ Ази болон Африка түбинүүдтэ эрхэ сүлөөгөө, бэеэ даахан байдалаа hаяхан олоhон оронууд олон. Тиимэhээ тэрэ оронуудай соёл болбосоролдо, хүнүүдые шэнэ ёhоор хүмүүжүүлгэдэ залуу уран зохёолшын үүргэ горитой гэжэ сэгнэгдэнэ. Эрдэм, техникын хүгжэлтын үе сагта литературын үүргэ бага болохо бэшэ бшуу. Юрэдөө, мүнөөнэй уран зохёол үе сагайнгаа амисхаалые гүнзэгыгөөр, хүнэй сэдьхэл бодолой байдалтай нягта холбоотойгоор зураглаха үүргэтэй. Эдэ мэтын асуудалнууд ташкентскэ уулзалгын үедэ зүбшэн хэлсэгдэхэ юм гээ hэн.

—Ташкентдэ зарлагдаhан уулзалга хэнэй үүсхэлээр болохонь бэ?

—Ази болон Африкын оронуудай уран зохёолшодой ассоциаци гэжэ уласхоорондын эмхи бии ха юм даа. Тэрэнэй үүсхэл байгаа юм бэзэ.

Аян замдаа hайн ябажа ерэхыень хүсөөд, уншагшадай анхаралда поэдэй шэнэ шүлэгүүдые дурадхая.

Алексей БАДАЕВ

ЭХЭНЭР ТҮЛЕЭ ХАХАЛНА

Хахална эхэнэр түлеэ —
халтад лэ гэбэл хүдөөдэ
харахат иимэ зураглал.
Хахална эхэнэр түлеэ —
харин шэнэhэн түлеэниинь
хахарсагүйшэг хэбэртэй.
Эгээл тиимэhээ эхэнэрнай
эсээд амарха гэhэндэл,
hандан дээрэ hуушаха юм,
hанаа алдаhан юумэдэл,
hарабшалан зогсошохо юм.
Бүхэ мушхуу модон hаа,
hүхэ барихын оронда
эдэ гарнууд заяанhаа
энхэрхээ заягдаhан hаа,
хүнгэн бэшэ,
хүшэр юм.
Эндэ, магад, таамаглан
эндүүрхэдэжэ болохобди,
элдэб олон «магадhаа»
шэлэжэ зүбынь олохобди.
Магад, энэ эхэнэрнай
мантан hүри үбhэн соо
олдошогүй зүүхэн шэнги,
ори гансаараа ябаа гү?
Эршэтэ дошхон hалхяар
эрьедэ хаягдаhан долгин гү?
Залуугайнгаа шэн зоригой
задарюунда, магад, тэрэшни
улаан шуhанайнгаа гүйсые
улам түргэдхэхэ гээ гү?
Бүмбэрсэгэй эрьесые али
бүри шамдуулхаа шиидээ гү?..
Ажаллажа байтараа эхэнэрнай
амарха гэhэндэл юундэ
hандали дээрэ hуушанаб,
hанаа алдаhандал юундэ
hарабшалан зогсошоноб?..
Балшар хүбүүн хажуудань
бахатайханаар дэбхэрнэ:
пароход болон хуугайлжа,
гургалдай hажаан эшхэрнэ.
Таахэда, нигэжэ байдалтай
танилсана гээшэ бэзэ.
Ерэхэ золтой жэлнүүдтэ
эрэ хүн болохо хүбүүмнай
мүнөө дээрээ эхэнэртэ
мүртэй туhалха хабагүйл.
Эхэнэрэй, магад, үринь гү —
энхэ жаргалайнь монсогхон?
Тархагархан ашань гээшэ гү —
таагдашагүйхэн таабарихан?
Хүршымнай, магад, хүлеэхэ
хүсэл, найдалай тулгань гү?
«Магад» гээшын олондо
маргаад дэмы тоолонхаар —
олон үгэдэ олзогүй бшуу —
ошожо туhалая эхэнэртэ.
Хэрэгтэй юм hаань, хамаагүй
хүсэ шадалаараа туhалая.
Шогтой хүхюун энеэдээр,
согтой дулаан үгэнүүдээр,
огсом дуугааршье, хамаагүй,
ошожо туhалая эхэнэртэ.
Сэдьхэл сагаан туhаламжаhаа,
сэхыень хэлэхэдэ, арсахагүйл ха.
Бэрхэт гэжэ толгойемнай
эрхэлүүлэн эльбээшьегүй hаа,
урихан харасаар маниие
угтахал байха хэзээдэ!

ДҮҮРГЭГДЭЭГҮЙ ГЭР

Харгын хажууда энэ барилга
харлажа харагдана үншэрэнги:
гэр гэхэдэ гэр болоодүй,
гэршэлхэ оройшьегүй,
үүдэ, сонхошьегүй,
үнэн бэеэ бэелжэ,
үшөө түхэлөө олоодүй,
хүнүүдэй
хүсэлдөөгүй хүсэл шэнги....
Харин барилга дээрэ ажаллана
эбтэй эетэйгээр
Наран, hалхин, бороо гурбан
гурбадахи жэлээ.
Хэхэ юумэеэ бүтээсэ ехэтэйгээр
хэхэдэнь халагладаг бэлэйб.
Байра болоодүй аад, хуушаржа,
барилгынгаа шанар шэнжэ гээнэ:
мүндэлөөгүй аад, хосорхо хуби
мүнөө тэрэниие
яаха аргагүй хүлеэнэ.
Амиды юумэн
эндэhээ холо болонхой.
Амаа ангаhан туталнууд
заримдаа hүүдэртэнь хороно.
Хаяаень шэншэлхээ зольбо нохой
хаа-яа энээ уруу хотирно.
Хараасгайнууд хүндэ дуратай хадаа
харин эндэ уурхайлнагүйл ха даа!
Урдамни хэбтээшэ
дүүргэгдээгүй шүлэг мэтэ,
урагшагүй гэрэй хуби заяан
hанааем зобооно ехэтэ.
Гайхама баяр хүлеэдэг бэлэй гүб
гараха бүреэ
үдэртөө хоёр энээгүүр?
«Ерэжэ хайрлыш даа,
үниинэй хүлеэлгэhэн эзэн,
ерыш даа арга бэшэ,
хаанаhаа — мэдэнэгүйб,
гай тодхорhоо гү, магад,
ядарал сооhоош ерэнэ гүш,
газар дороhоошье, болохо hаань,
гаража үзэ!
Хүхюун хани hүхэеэ
гармошкодол, hугабшалан,
хүнүүдэй урда
гаража ерыш мүндуугаар.
hэрилгын огсом хонгёо дуугаар
hэргээгыш оршон тойроноо
габшагай!»
Халаг даа!
Гайхама баяршье болоногүй:
хаягдаhан гэрэй эзэнние
хаанаhаашье олоногүйб.
Иимэ гэрнүүд, халаг даа,
ушардаг юм ажабайдалда,
иимэ шүлэгүүдшье баhа
бии байха намда.
Мүнөө зальбарhаар ябанабди
хүнгэн бэшэ замдаа:
«Мүндэлhэн үдэрни, бэлэглыш
гайхама баяр намдаа!»

„БУРЯАД ОРОН-76“ ФОТО-КОНКУРС

Буряад оронойнгоо тала дайдаар, хүбшэ тайгаар, мүн гол сөөрэмүүдэй эрьеэр аяншалжа ябахадаа, элдэбын гоё үзэгдэлнүүдые хаража, бүхы сэдьхэлhээ баясадагбди. Байгаалиин баялигта, ан арьяатан болон шубуу шонхорто инаг дуратайгаар хандажа, гамнан нарилха тон шухала гэжэ үшөө дахин ойлгодогбди.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

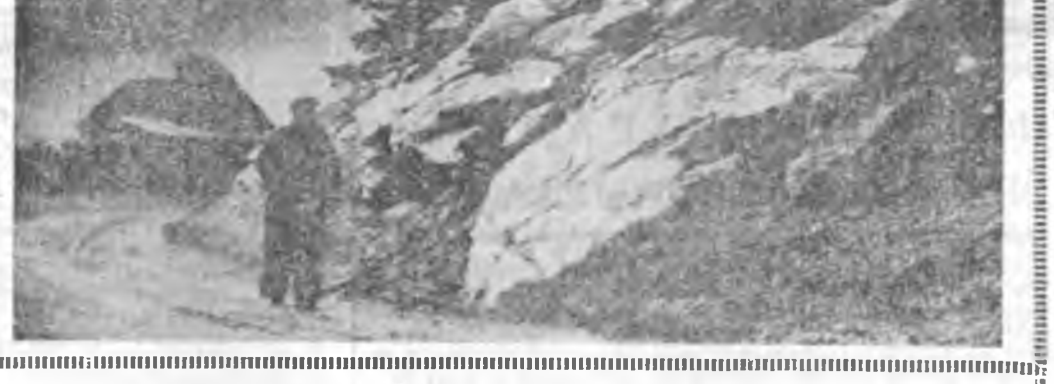

ТААБАРИНУУД

Алаг бухын хүсэн,
Бодон гахайн хоншоор
Болдог хада бодхоогоо.
(Бульдозер).

Заанай толгой зантагар
Зангаха дохихонь гайтай.
(Экскаватор).

Хүдэр ехэ бэетэй
Хэрэлсы дээрэhээ
буудаггүй.
(Гэнжэ мөөртэ трактор).

Хүлынь алхахагүй,
Нюдэнниинь сабшахагүй,
Гүйхэдөө хурдан.
(Автомобиль).

Амар ябахань түргэн,
Ажалша хүгшэнэй
Хормой ехэ.
(Самосвал).

Хоёр даляа дэбижэ.
Хурса hүүлээ буулгажа,
Харгы хүндэлэн ябана.
(Онгосо).

Адхын шэнээн бэетэй,
Алдын шэнээн хоолойтой,
Альганай шэнээн
шэхэтэй.
(Телефон).

Г. ЛЕНХОБОЕВОЙ
суглуулбариhаа.

Шог — *Ш-Н. ЦЫДЕНЖ[...]*

АЛЯА БАДМ[...]

Намда аляа Бадма гэжэ нэгэ танил бии. Тэрэ дүшэеэ шахажа ябаашье hаа, харахан лэ эхэнэрнүүдтээ халдалдаад hаладаггүй, аргагүй аляа холшор зантай дээрэhээ тиимэ нэрэтэй болоhон юм.

Нэгэтэ Бадма трамвай соо ябатараа, урдань зогсогшо угаа hайхан эхэнэрые нюргаарнь hабардаад, эльбээд абаха гэhэн маша ехэ хүсэл сэдьхэлдэнь түрэбэ. Тиимэhээ гарынь эзэлүүдгүй тэрэ эхэнэр тээшэ тэгүүлэн, Бадмада амар заяа үзүүлбэгүй.

Бадма трамвайн олон зон соо түлхилдөөшэ болож шалтаад, үроөhэн гараараа үнөөхиингөө бэлхүүhээрнь тэбэрижэрхихэ гэжэ шиидэбэ. Тиигээд эхэнэрые тэбэрибэб гэхэдээ, гэнтын лай ушаралдажа, үдэрэй тодхор дайралдажа, субынь хармаан руу гараа хэжэрхибэ.

Бадмын зохидшоогшо урдахи эхэнэрынь: «Хулгайшан хармаандам оробо! Хүнүүд туhалыт!» гэжэ оог хуугай татаба.

Тэрэ эхэнэрэй хармаанhаа Бадмын гараа hуга татажа абаха гэхэдэнь, гарынь хармаан соохи юумэндэ орёолдожо шагтагалдаад, гансата абтажа үгэбэгүй.

Үнөөхи эхэнэрынь: «Абарыт! Үдэр дунда тоножо байнал! Яагаа муухай хүн гээшэб?! Тэндэмни сүүмхэтэй мүнгэмни бии hэн» гэжэ байжа, аляа Бадмы[...] руунь нэрэтэ нэрэг[...] дана.

Бадма арай шам[...] ходо татажа абаад: [...] сэгты! Алдажа гараа [...] хёоб»,—гэжэ шадаг[...] болошонхой юумэ х[...]

— Хүнэй хар[...] алдажа гараа хэ[...] Яагаа hүрхэй юм [...] жэ тэрэ эхэнэр Бад[...] лоно.

— Ёhотой[...] хү[...] хэбэртэй. Нюдэнэйн[...] ганалдаха гээшэнь [...] маандатнай мүнг[...] hые мэдэhэн бай[...] тэндэ зогсоhон [...] бүдүүн хоолойтой [...] тэрэ эхэнэрые дэ[...]

— Энээниие [...] абаашажа тушаах[...] —гэжэ хэншьеб [...] рихanaар хэлэбэ.

— Хайрлагты, [...] гүйлби,—гэжэ [...] болоhон Бадма дах[...]

— Хүнэй [...] ороод баригдаhан [...] гүйб гэнэбши?—гэ[...] хи эхэнэрынь [...] үзүүрлэн, Бадмые [...] тархи хүрэтэрнь г[...] на.

Иимэ аягүй бай[...] hонойнгоо hүүлээр [...] аляа холшор занга[...] хара талада ябаhан [...] дые hабардаха, м[...] болёо hэн.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Горох—hайн тэжээл» — түрүү бэшэг. «Ехэ hүнэй түлөө тэмсэл» — Шергинэй совхозой Фофановска фермын коллективэй гэшүүдэй бэшэг. ТАСС-ай мэдээсэл.

Хоёрдохи хуудаhанда. «БАМ-да болоhон уулзалганууд» — К. Балковай очерк. «Түсэбөө дүүргэхэнь нэгэ заахан юумэн дуталдаа» — В. Алешинагай статья.

Гурбадахи хуудаhанда. С. Ербанова А. Андохинов хоёрой «Сэлмэг hайхан зам харгы» гэжэ статья. Бүмбэрсэг дэлхэйн шэнэ hонин.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. Субботын галхан.

САГАЙ УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республика доторнай нэгэ бүрхэхэ, нэгэ сэлмэхэ. Зарим газарнуудаар бороо орохо. Баруун тээhээ секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр hалхилха. Буряадаймнай ехэнхи аймагаар 13—18, Прибайкаляар 9—14, Улаан-Үдэдэ 16—18 градус дулаан болохо.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 09.00—Н. Осиповой нэрэмжэтэ ород арадай инструментнүүдэй гүрэнэй оркестрэй концерт. 09.45—Забhарлалга. 09.55—«Кинопанорама». 11.25—«Ослик — огородник» — мультфильм. 11.40—«Онтохондо айлшалалга». «Марья-искусница»—уран hайханай фильм. 13.00—«Ан амитадай аймаг». 14.00—Шэнэ hонин. 14.10—«Нас водила молодость в сабельный поход» «Граждан дайнай үеын дуунууд». 14.45—«Элүүр энхэ байлга». 15.15—Забhарлалга. 15.25—«Верасы» гэжэ ансамблиин концерт. 15.45—А. Арбузов. «Старомодная комедия». М. Горькиин нэрэмжэтэ Куйбышевай драмтеатрай зүжэг. 18.00—«Время». 18.30 «К подножию огня»—баримгата фильм. 18.50—«Хүгжэмтэ абонемент». 19.30—«Хани харилсаан»—тележурнал. 20.00—«Ан амитадай аймаг». 21.00—Шэнэ hонин. 21.15—Забhарлалга. 21.25—«Далаад онуудай Америкэ». «Сан-Франциско»—6-дахи фильм. 22.00—«Кинопанорама». 23.30—«Время». 24.00—Футболоор СССР-эй чемпионат. «Динамо» (К.)—«Арарат» (Е.). Забhарлалгын үедэ «Спортлото» наадалга.

Реда[...]
Р. Б. ГАРМА[...]

Манай адрес, те[...]

Индекс: 670000, [...] Удэ, ул. Ленина, 33, [...] фоны: редактора—[...] приемная—2-54-93, [...] дактора—2-68-08, [...] дактора—2-62-62, [...] ретаря—2-50-52, [...] ат—2-66-76, отде[...] тийной жизни—2-60[...] ского хозяйства—[...] 2-63-86, пропаганд[...] тации—2-56-23, п[...] ности и строите[...] 2-61-35, советск[...] тельства и быта—[...] культуры и школ—[...] писем и селькоров—[...] информации — 2-[...] щественная прие[...] 2-56-62, машинное [...] 2-57-63, корре[...] 2-35-95.

 Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-02451. Заказ №[...]